ყოველი ქვეყნის პროლეტარებო, შეერთდით!

კომუნისტი

პარასკევი 9 აგვისტო 1940 წ.

№ 183 (5884)

საქ. კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის, თბილისის კომიტეტისა და საქართველოს სსრ მშრომელთა დეპუტატების საბჭოების ორგანო

ფასი 10 კაპ.

КОМУНИСТИ ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО и ТБИЛИССКОГО КОМИТЕТОВ КП (б) ГРУЗИИ и СОВЕТОВ ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ ГРУЗИНСКОЙ ССР

თექვსმეტი რესპუბლიკის დიადი კავშირი

დამთავრდა სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს მეშვიდე სესია. იგი გრძელდებოდა პირველიდან შვიდ აგვისტომდე, და ამ დღეებში მთელი ჩვენი ქვეყნის და მთელი მსოფლიოს ყურადღება მიპყრობილი იყო კრემლისაკენ, სადაც იხსდნენ საბჭოთა ხალხის რჩეულნი. მეშვიდე სესია შესანიშნავი ისტორიული მოვლენა იყო. ასე შეაფასა იგი როგორც საბჭოთა კავშირის მეგობრულმა, ისე მისდამი მტრულად განწყობილმა პრესამ სხვადასხვა ქვეყანაში.

მეშვიდე სესიამ მოისმინა ამხანაგ ვ. მ. მოლოტოვის მოხსენება საბჭოთა მთავრობის საგარეო პოლიტიკის შესახებ და მოიწონა ეს პოლიტიკა. სესიამ მიიღო კანონები მოლდავეთის სს რესპუბლიკის შექმნის და უკრაინის საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის შემადგენლობაში ბუკოვინის ჩრდილოეთი ნაწილის, ბესარაბიის ხოტინის, აკერმანისა და იზმაილსკის მაზრების შეყვანის შესახებ. მან დაამტკიცა კანონები საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირში ლიტვის სს რესპუბლიკის, ლატვიის სს რესპუბლიკისა და ესტონეთის სს რესპუბლიკის მიღების შესახებ.

ამასთან დაკავშირებით სესიამ შესაბამისი ცვლილებანი შეიტანა სსრ კავშირის კონსტიტუციაში. და, ბოლოს, ორივე პალატის ცალცალკე სხდომებზე გუშინ დამტკიცებულ იქნენ სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულებანი, რომლებიც მიღებული არიან სესიათა შორის ...

... თესო საწინდარია ის კანონები, ის სახელმწიფოებრივი წყობილება, რომელსაც ეხლა ჩვენში ვქმნით".

რომ დაეხრჩოთ ახალგაზრდა საბჭოთა სახელმწიფო, იმპერიალისტები პოლონეთის ბურჟუაზიის, ლიტვის, ლატვიისა და სხვა მცირე სახელმწიფოების დახმარებით ქმნიდნენ პლაცდარმებს. ამ სახელმწიფოების მუშათა კლასსა და გლეხობას სურდათ განეგრძოთ ბრძოლა ერთად, საბჭოთა რუსეთის მუშებთან და გლეხებთან საერთო რიგებში. მაგრამ იმპერიალისტებმა შესძლეს მცირე სახელმწიფოების ხალხთა წინააღმდეგობის გატეხა: „საუკეთესო" სოციალ-დემოკრატიული ნიმუშების მიხედვით გამოჭკერეს „დემოკრატიული რესპუბლიკები", რომლებიც ჰფარავდნენ იმპერიალისტური ბურჟუაზიის დიქტატურას. მშრომელებმა თავიანთ თავზე განიცადეს თეთრი ბურჟუაზიული ტერორის მთელი საშინელება. ინგლის-საფრანგეთის იმპერიალისტების მიერ შექმნილმა რესპუბლიკებმა გვიჩვენეს, რომ ისინი მოკლებული არიან ცხოველმოსილებას.

საბჭოთა სახელმწიფო მტკიცდებოდა და იზრდებოდა. ლენინის სიტყვები გამართლდა. 1922 წლის დეკემბერში შექმნილ იქნა საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირი. მისი ორგანიზატორი იყო ამხანაგი სტალინი. სსრ კავშირის საბჭოების პირველ ყრილობაზე მან გამოაქვეყნა დეკლარაცია საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის შექმნის შესახებ და თავისი ...

... ციის საუკეთესო წარმომადგენელთა გონებას. იგი ანათებს პატიმართა საკანებს კაპიტალისტურ ქვეყნებში. იგი მოუწოდებს და აღვიძებს. იგი ამ ქვეყნების მშრომელთა წინაშე შლის ახალ სამყაროს.

ბოიართა საბატონო ბეგარაზე ბესარაბიაში, პოლონური დეფენზივის ჯურღმულებში, ლიტვის გატიალებულ ქალაქებში, დამშეულ რიგაში, დაბნელებულ ტალინში— ყველგან, მწუხარებისა და სასოწარკვეთილების წუთებში ადამიანები იუბნებიან თავიანთ თავს და სხვებს: არის საბჭოთა ხელისუფლება, არის სტალინი, არის სტალინური კონსტიტუცია; არის, მაშასადამე, იმედი, არის გამოსავალი, არის ბრძოლის მაღალი ამოცანა!

მცირე ბურჟუაზიული სახელმწიფოები ვერ უძლებენ მეორე იმპერიალისტური ომის მიერ შექმნილ დაძაბულ მდგომარეობას. ბალტიისპირა ქვეყნების უხეირო პოლიტიკანები სცდილობენ მოებღაუჭონ თავიანთ მფარველებს, ინგლისელ-ფრანგ ბატონებს. იმპერიალისტების ეს ყურმოჭრილი ფინიები მზად არიან თავიანთი რესპუბლიკები გადააქციონ საერთაშორისო პროვოკაციის კერებად, ისინი საზღვრებზე სტეხენ ალიაქოთს—ისეთივე დანაშაულებრივს, როგორც უაზროს. ხალხთა ფართო მასები მათ წინააღმდეგ არიან. ხალხი საბჭოთა კავშირისაკენ ილტვის. და ხალხთა მასების დახმარებით საბჭოთა კავშირი ანადგურებს ომის საფრთხის კერებს ...

„პრავდის" მოწინავე, 8/VIII

ბრძანებულება

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ...

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის მდივანი მოვ. ...

თბილისი 1940 წ. 2 აგვისტო.

რაიონები				რაიონები			
[illegible]	600	100	100	[illegible]	3.108	35	16,3
[illegible]	864	66,7	24,9	[illegible]	1.040	19,3	14,3
[illegible]	2.386	60	8,1	[illegible]	9.945	[illegible]	35,9
[illegible]	1.380	50,8	27,8	[illegible]	14.846	[illegible]	53,4
[illegible]	179	5,5	[illegible]	[illegible]	10.433	[illegible]	96,9
[illegible]	1.070	[illegible]	[illegible]	[illegible]	18.539	[illegible]	84,7
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	21.500	[illegible]	46,2
[illegible]	8.587	[illegible]	[illegible]	[illegible]	20.098	[illegible]	36,6
[illegible]	14.983	78,7	[illegible]	[illegible]	14.300	[illegible]	91,7
[illegible]	7.996	[illegible]	[illegible]	[illegible]	2.700	[illegible]	53
[illegible]	15.813	[illegible]	[illegible]	[illegible]	3.900	[illegible]	90,8
[illegible]	13.415	[illegible]	[illegible]	[illegible]	4.700	[illegible]	39
[illegible]	7.961	[illegible]	[illegible]	[illegible]	6.650	[illegible]	60,6
[illegible]	7.346	[illegible]	[illegible]	[illegible]	13.293	[illegible]	42
[illegible]	7.961	[illegible]	[illegible]	[illegible]	6.030	[illegible]	60,6
[illegible]	3.341	58,7	[illegible]	[illegible]	880	[illegible]	22,7
				რესპუბლიკაში	242.516	67,6	58,6

საქართველოს მედიცინის მუშაკთა დაჯილდოება

სსრ კავშირის ჯანმრთელობის დაცვის სახალხო კომისრის ამხ. გ. მიტერევის მიმდინარე წლის 1 აგვისტოს ბრძანებით ნიშნით „ჯანმრთელობის დაცვის წარჩინებულს" დაჯილდოებული არიან: გრ. ფიცხელაური, ალ. ნათიშვილი, ალ. ალადაშვილი, პ. ბუაჩიძე, ალ. უსტიაშვილი, ვლ. ჟღენტი, პლ. შუშანია, გრ. მუხაძე, ალ. წულუკიძე, ი. ფანცხავა, ო. აზატიანი, ტ. ბეჟანოვი, პ. კერესელიძე, ნ. ბარკალაია, ლ. წულუკიძე, ვ. იაშვილი, დ. ჩოჩუა, ს. ჯაფარიძე, ლ. ანჯაფარიძე, ი. თოფურიძე, ვ. უგრეხელიძე, კ. მელაძე, ს. ლორთქიფანიძე, ს. მგელაძე, ა. წერეთელი, ა. გიორგაძე, ი. კირვალიძე, ზ. რიჟინაშვილი, შ. ბაგმანოვი, გ. გელოვანი, გ. ლორთქიფანიძე, მ. ვაშაკიძე, კ. ხუნჯგურუა, ი. გაბუნია, ა. მინდელი, ბ. კოხრეიძე, ლ. აბრამოვა, მ. კაკაბაძე, ნ. ვადაჭკორია, თ. კობალაძე, გრ. კაპისოვი, ეკ. კაკაბაძე, მ. იმნაძე, ივ. ჭალაგანიძე, მ. მარსაგიშვილი, ბ. გობეჩია, ს. ავალიშვილი-გოპაძე, მ. მეუნარგია, თ. ბეჩნოსიკოვი, ვ. გაბარაევი, პლ. გვაზავა, გ. შიუკაშვილი, ქს. ჯიოევა, ი. ცივილაშვილი, ე. ჩახიროვა-გუმბერიძე.

ხალხი თავისი ქვეყნის სრულუფლებიანი ბატონ-პატრონია

საუბარი ესტონეთის რესპუბლიკის სახელმწიფო სათათბიროს სრულუფლებიანი კომისიის წევრთან და ესტონეთის არმიის პოლიტიკურ ხელმძღვანელთან ამხ. პ. კეერდოსთან

აღსრულდა ესტონელი ხალხის საუკეთესო იმედები და მისწრაფებანი. საბჭოთა ესტონეთი საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირში შევიდა. ამიერიდან თვით მუშები, გლეხები და მშრომელი ინტელიგენცია თავისი ქვეყნის ერთადერთი სრულუფლებიანი ბატონპატრონნი არიან.

ჩვენი ხალხი დიდის ნაბიჯებით მიდის წინ ბედნიერების მწვერვალებისაკენ. ჯერ კიდევ ამ ცოტა ხნის წინათ ესტონელი გლეხი ქედს იხრიდა მემამულეების წინაშე, იგი სასტიკ შეურაცხყოფას ითმენდა ბარონების ზედამხედველებისაგან. იგი თავისი ოფლით სხვის მიწას რწყავდა, აუტანელ გადასახადებს იხდიდა და ერთ მუჭა პარაზიტებს — მემამულეებს, კულაკებს, მევახშეებს ამდიდრებდა. ახლა მიწა გამოცხადებულია საყოველთაო-სახალხო კუთვნილებად, ე. ი. სახელმწიფოს საკუთრებად. გლეხებს ჩამოეწერათ გადასახადებისა და ჯარიმების მთელი ნარჩენები.

ესტონეთის მთელ ტერიტორიაზე გამოცხადებულია ბანკებისა და მსხვილი მრეწველობის ნაციონალიზაცია. შექმნილია პირობები სახალხო მეურნეობის სწრაფი აღმავლობისათვის, მშრომელთა კეთილდღეობის ამაღლებისათვის. სსრ კავშირის ხალხებთან სამუდამოდ დამყარებული მტკიცე და ურღვევი კავშირი ჩვენი სახელმწიფოსათვის უზრუნველჰყოფს მრეწველობის, სოფლის მეურნეობის, ნაციონალური კულტურის უმაგალითო აყვავებას. სოციალიზმის ქვეყნის თავისუფალ ხალხთა ძმურ ოჯახში ესტონეთი გაშლის ქალაქისა და სოფლის მთელ შემოქმედებითს ძალებს და სსრ კავშირის მშრომელებთან ხელიხელ ჩაკიდებული დაიწყებს ახალი, ბედნიერი ცხოვრების შენებას.

ამ დაუვიწყარ, ისტორიულ დღეებში ჩვენ სიხარულით, უდიდესი მადლობით ვიგონებთ მამაც წითელ არმიის ნაწილების შეხვედრას ესტონეთის ხალხის მასებთან. წითელი არმია ყველაზე კულტურული არმიაა მსოფლიოში. თვითეული მეომარი შეგნებული, პოლიტიკურად გამოწრთობილი მოქალაქეა. რა ბედნიერებაა იმის შეგნება, რომ სწორედ ამ არმიამ მოგვიტანა ჩვენ განთავისუფლება, რომ იგი დაგვეხმარა დავდგომოდით სოციალიზმის გზას.

ყველა ჩვენგანს ერთი მგზნებარე სურვილი აქვს: იმუშაოს დაუღალავად, იშრომოს ბოლშევიკურად, უალრესად მოკლე ვადაში გაიაროს ის გზა, რომელიც საბჭოთა კავშირმა შემოქმედებითი შრომის მრავალი წლის მანძილზე განვლო. მაშინ, როდესაც კრემლში სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს მეშვიდე სესიის სხდომები იმართება, მშობლიური ესტონეთიდან ჩვენ მოგვდის ცნობები მუშათა, გლეხთა, მშრომელი ინტელიგენციის უდიდესი ზეიმის შესახებ. მაგრამ ხალხი არა მარტო ზეიმობს, — იგი ადიდებს შრომის ნაყოფიერებას, იძლევა თავის სტახანოველებს. ეს გასაგებიცაა. ფაბრიკები და ქარხნები ხალხს ეკუთვნის. რაც უფრო მეტ პროდუქციას მოგვცემენ საწარმოები, მით უფრო მდიდრულად, მით უფრო სისხლსავსედ იცხოვრებენ ხალხის მასები.

ესტონელი ხალხის მიერ წარმოგზავნილებმა ღირსეულად შეასრულეს მათთვის დაკისრებული ამოცანა. საბჭოთა ესტონეთი დიდი საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის განუყრელი ნაწილია. მადლობა ბოლშევიკთა პარტიას, საბჭოთა ხალხს, მშობლიურ **სტალინს!**

(საკდესი).

200-ათასიანი სახალხო დემონსტრაცია რიგაში

რიგა, 6 აგვისტო (საკდესი). ლატვიელი მშრომელი ხალხი საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის ხალხთა ოჯახში ლატვიის სს რესპუბლიკის შესვლის ამბავს მძლავრი დემონსტრაციებით ხვდება ახალი მოკავშირე რესპუბლიკის ყველა ქალაქსა და სოფელში. 200 ათასი მშრომელი გამოვიდა დღეს დემონსტრაციაზე რიგაში. 6 საათისათვის დემონსტრანტთა კოლონები ქალაქის ცენტრისაკენ გაემართნენ. სრულ 6 საათსა და 10 წუთზე მსვლელობა გახსნა ლატვიის საბჭოთა რესპუბლიკის სახალხო არმიის ჯარმა. მებრძოლებმა რომლებმაც მქუხარე ოვაციით, „ვაშას" ალტაცებული ძახილით ეგებებოდნენ, კოლონებად ჩაუარეს ტრიბუნას, სადაც მათ მხურვალედ მიესალმნენ ლატვიის მთავრობის წევრები, სეიმის დეპუტატები, წითელი არმიის სარდლობა, სსრ კავშირის სრულუფლებიანი წარმომადგენლობის თანამშრომელნი, საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა წარმომადგენელნი. გაისმის მისასალმებელი შეძახილები სსრ კავშირის წითელი არმიის, ამხანაგ **სტალინის** პატივსაცემად.

საწარმოების „ვეფის", „ვარონისის", „ვაიროგსის", „კვადრატის" კოლონები, ექიმთა, მსახიობთა, სავაჭრო ორგანიზაციების თანამშრომელთა, მეხანძრეთა კოლონები, ახალგაზრდობისა და ბავშვთა კოლონები ჩაუვლიან ტრიბუნას. მოზეიმე ხალხი ზღვასავით მოედინება.

საზღვარი ლატვიის ხალხებსა და სსრ კავშირის ხალხებს შორის სამუდამოდ წაიშალა.

ლატვიის ხალხი გამოსთქვამს თავის ურყევ ნებას—ურღვევი მეგობრობა იქონიოს სსრ კავშირის ხალხებთან საბჭოთა რესპუბლიკების ერთიან კავშირში.

დემონსტრაცია და მიტინგები ლატვიის სს რესპუბლიკაში

რიგა, 7 აგვისტო (საკდესი). ლატვიის მშრომელები უდიდესი კმაყოფილებით შეხვდნენ ცნობას, რომ სსრ კავშირის უმაღლესმა საბჭომ ლატვიის საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა ძლევამოსილი საბჭოთა კავშირის ხალხების დიდ ოჯახში მიიღო. გუშინ მთელს ლატვიაში ჩატარდა მშრომელთა მიტინგები და დემონსტრაციები, რომლებიც ლატვიის რესპუბლიკის მუშათა, გლეხთა და მშრომელი ინტელიგენციის ცხოვრებაში მომხდარ ამ ისტორიულ ამბავს მიეძღვნა.

დილით შესდგა მთავრობის საზეიმო სხდომა. მისალმება გაეგზავნა ამხანაგ **სტალინს,** ამხანაგებს **მოლოტოვს, კალინინს, ტიმოშენკოს.**

მძლავრი დემონსტრაციები გაიმართა ლიეპაიაში, დაუგავპილსში, ვენტსპილსსა და სხვა ქალაქებში. ყველგან ჩატარდა საზეიმო მიტინგები. მიტინგებზე გამოსულნი მხურვალედ მიესალმნენ სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს მეშვიდე სესიის გადაწყვეტილებას საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის შემადგენლობაში ლატვიის სს რესპუბლიკის მიღების შესახებ. მიტინგები და დემონსტრაციები ლატვიის სს რესპუბლიკის მშრომელთა საყოველთაო - სახალხო დღესასწაულად გადაიქცა.

სასკოლო მშენებლობა

კაუნასი, 7 აგვისტო (საკდესი). კაუნასის თვითმმართველობამ გადასწყვიტა მომავალ სასწავლო წელს გახსნას 30 ახალი სახალხო სკოლა. გარდა ორი ახალი სასკოლო შენობისა, რომელიც ახლა შენდება, ქალაქის განაპირა რაიონებში დაიწყება კიდევ ორი დიდი სასკოლო შენობის აგება.

სახალხო სკოლების ინსპექტორთა სრულიად - ლიტვის კონფერენციამ გამოსთქვა სურვილი, რომ ყველა მაზრაში შეიქმნას განათლების საბჭოები. საბჭოებში ჩაბმულ უნდა იქნან მასწავლებელთა პროფკავშირის მშობელთა კომიტეტებისა და თვითმმართველობათა წარმომადგენლები.

სსრ კავშირის იუსტიციის სახალხო კომისარიატში

განაჩენები, რომლებიც გამოტანილია გაცდენისა და სამსახურის თვითნებურად დატოვების საქმეთა გამო, დაუყოვნებლივ უნდა იქნას მოყვანილი სისრულეში. მიუხედავად კატეგორიული მითითებისა, ზოგიერთი სახალხო სასამართლო აფერხებს ამ განაჩენების შესრულებას. ქალაქ მოსკოვის ფრუნზეს რაიონის სახალხო სასამართლოებში ასეთი განაჩენების შესრულება 14-15 დღით დაგვიანდა მათი გამოტანის შემდეგ. სტალინის რაიონის სასამართლოს ზოგიერთ უბნებში განაჩენები მფრინავთა და გამცდენთა შესახებ სისრულეში არ იყო მოყვანილი 10-12 დღის განმავლობაში.

სსრ კავშირის იუსტიციის სახალხო კომისარმა ამხ. ნ. მ. რიჩკოვმა წინადადება მისცა დაუყოვნებლივ და უკლებლივ მოიყვანონ სისრულეში ყველა განაჩენი, რომელიც გამოტანილია მფრინავებისა და გამცდენების საქმეების გამო. სისხლის სამართლის წესით მიცემული არიან პასუხისგებაში ოქტომბრის რაიონის მესამე უბნის სახალხო მოსამართლე ლოპარიოვი, პროლეტარული რაიონის მე-6 უბნის სახალხო მოსამართლე ეფშტეინი, სტალინის რაიონის 1-ლი უბნის სახალხო სასამართლოს მდივანი კანზაევი და ფრუნზეს რაიონის მე-10 უბნის სასამართლოს მდივანი ზავოდჩიკოვი. მათ ბრალი ედებათ იმაში, რომ დანაშაულებრივი უმოქმედობა გამოიჩინეს გამცდენთა და მფრინავთა საქმეებზე გამოტანილ განაჩენთა შესრულებაში. დასმულია საკითხი, რათა განთავისუფლებულ იქნას სამუშაოდან ფრუნზეს რაიონის სახალხო მოსამართლე პოლეჟაევა, რომელმაც დაუშვა განაჩენის შესრულების შეფერხება. დასჯილი არიან რსფსრ იუსტიციის სახალხო კომისარიატის სამმართველოს პასუხისმგებელი მუშაკები მოსკოვში იმის გამო, რომ არ ეწეოდა კონტროლი მფრინავებისა და გამცდენების საქმეებზე გამოტანილ განაჩენთა შესრულებას. (საკდესი).

ესტონელი ხალხის ზეიმი

70-ათასიანი დემონსტრაცია ტალინში

ტალინი, 7 აგვისტო (საკდესი). საუცხოო მზიანი დღეა. ტალინი — ესტონეთის საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის დედაქალაქი—სადღესასწაულოდ არის მორთული, სახლები და მოედნები მორთულია საბჭოთა სახელმწიფო დროშებით, ლამაზი ტილოებით. ყველგან მოსჩანს **მარქსის, ენგელსის, ლენინის, სტალინისა** და საკ. კ. პ. (ბ) პოლიტბიუროს წევრთა პორტრეტები.

ქუჩები სავსეა მოზეიმე ხალხით, რომელიც თავის გამარჯვებას დღესასწაულობს. სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს სესიამ დააკმაყოფილა ესტონეთის მშრომელთა თხოვნა. ესტონეთის სს რესპუბლიკა მიღებულია საბჭოთა კავშირის ხალხთა ბედნიერ ოჯახში. ხალხმა, რომელსაც ათეული წლების განმავლობაში სჩაგრავდნენ, რომელსაც წართმეული ჰქონდა ყოველგვარი პოლიტიკური და სამოქალაქო უფლება, ჰპოვა თავისუფლება, ჰპოვა ბედნიერი, სასიხარულო ცხოვრება. საბჭოთა კავშირის ახალ მოქალაქეთა ზეიმი აუწერელია.

ტალინის მშრომელნი ამ ამბავს გრანდიოზული დემონსტრაციით აღნიშნავენ.

მუშათა და მოსამსახურეთა კოლონების თავზე მოსჩანან პარტიისა და საბჭოთა კავშირის მთავრობის ხელმძღვანელების პორტრეტები. დემონსტრანტები ხმამაღლა მღერიან რევოლუციურ სიმღერებს.

თავისუფლების მოედანი სადღესასწაულოდ არის მორთული. მთავრობის ტრიბუნაზე არიან: რესპუბლიკის ხელმძღვანელები, წითელი არმიისა და ფლოტის სარდლობის წარმომადგენლები, სახელმწიფო სათათბიროს დეპუტატები, ფაბრიკებისა და ქარხნების წარმომადგენლები. მათ შორის არიან: პრეზიდენტის შემცვლელი შინაგან საქმეთა მინისტრი ამხ. მ. უნტი, ესტონეთის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ამხ. სიარე, პროფკავშირთა ცენტრალური საბჭოს თავმჯდომარე ამხ. არბნი, პარტიის ტალინის საქალაქო კომიტეტის მდივანი ამხ. ოკი და სხვები.

მოედნის შუაგულს გამოდის წითელი არმიის ტალინის გარნიზონის ნაკრები ორკესტრი, მის გვერდით სდგებიან ესტონეთის სახალხო არმიის ორკესტრები.

15 საათსა და 45 წუთზე იწყება დიადი დემონსტრაცია, რომლის მსგავსიც ქალაქს ჯერ არ მოსწრებია. ესტონეთში აღმობრწყინდა სტალინური კონსტიტუციის მზე. 70 ათასი დემონსტრანტი გამოვიდა ტალინის ქუჩებში შემდეგი ლოზუნგით: „მივესალმებით ესტონეთის სს რესპუბლიკის შესვლას საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირში". ლოზუნგები მოაქვთ ბალტიის ძაფსართავი მანუფაქტურის მუშებს, „ესტისიიდის" მუშა-ქალებს, სახელმწიფო დაწესებულებათა მოსამსახურეებს, რკინიგზელებს, ესტონეთის სახალხო არმიის მეომრებს.

დემონსტრანტთა რიგებიდან გაისმის მისალმებანი ესტონეთის კომუნისტური პარტიის პატივსაცემად. აღფრთოვანებული ოვაციები, დაუსრულებელი „ვაშა" გრიალებს მოედანზე, როდესაც ახსენებენ ამხანაგ **სტალინის** სახელს, რაც ესოდენ ახლობელი და მშობლიურია ესტონელი ხალხისათვის. ეს სახელი რუსულ და ესტონურ ენაზე აწერია იმ ტრანსპარანტებს, რომლებიც კოლონებს მიაქვთ.

როდესაც პრეზიდენტის შემცვლელი, შინაგან საქმეთა მინისტრი ამხ. უნტი ამბობს: „გაუმარჯოს ძლევამოსილ წითელ არმიას!" მეომრები, ოფიცრები, მთელი მოედანი ერთსულოვანი, მძლავრი „ვაშათი" უპასუხებენ.

ქარხანა „ილმარინეს" მუშებს მიაქვთ საბრძოლო დროშა, რომლითაც ისინი ჯერ კიდევ 1905 წლის რევოლუციის დროს გამოდიოდნენ. ტალინის საწარმოების მუშა-ქალებს ხელში ყვავილები უჭირავთ. როდესაც ესტონეთის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ამხ. სიარე ამბობს: „გაუმარჯოს ესტონეთის მშრომელ ქალებს!", გაისმის ხმამაღალი მისალმება კომუნისტური პარტიის პატივსაცემად, ამხანაგ **სტალინის** პატივსაცემად. გახარებული მუშა-ქალები ტრიბუნაზე მდგომთ ყვავილების დიდ თაიგულებს სთავაზობენ.

მოდიან ქარხანა „კრულის" მუშები. მხოლოდ 1905-1917 წლების საბრძოლო დროშა მოგვაგონებს ძველ ამბავს, დანარჩენი ყველაფერი ახალია. ტრანსპარანტზე აწერია „კრასნი კრული" — დემონსტრანტებს მაღლა უჭირავთ ლოზუნგები: „სტახანოვური მუშაობით ვუპასუხოთ სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილებას", „ვიბრძოლოთ შრომის მაღალი ნაყოფიერებისათვის!".

ესტონელ ხალხთან ერთად დემონსტრაციაზე გამოვიდნენ წითელი არმიის ნაწილები. ყველგან — მოედნებზე, ქუჩებში ხალხი მიესალმება წითელ მეომრებს. გაისმის ხმამაღალი შეძახილები ამხ. **ვოროშილოვის,** ამხ. **ტიმოშენკოს** პატივსაცემად.

ხალხის მსვლელობა დაახლოებით ორ საათს გაგრძელდა. ეს იყო კომუნისტური პარტიისადმი, მშრომელთა დიდი ბელადის — ამხანაგ სტალინისადმი ესტონელი ხალხის სიყვარულისა და ერთგულების დემონსტრაცია.

დემონსტრაცია დამთავრდა, მაგრამ ხალხი არ იშლება. ქუჩებში დაღამებამდე სასიხარულო სიმღერა გაისმის, ეს არის სიხარული ხალხისა, რომელმაც თავისი კისრიდან მოიშორა ხალხის კაპიტალისტური მჩაგვრელები და რომელმაც ახალი ცხოვრება იწყო სტალინური კონსტიტუციის მზის ქვეშ.

ახალი საბჭოთა რესპუბლიკების წარმომადგენლები მოსკოვში

ლიტვის, ლატვიის, ესტონეთის, ბესარაბიისა და ჩრდილოეთ ბუკოვინის ხალხთა დელეგაციები საბჭოთა დედაქალაქის ღირსშესანიშნავ ადგილებს ეცნობიან. მათ უკვე დაათვალიერეს ვ. ი. ლენინის მუზეუმი, ტრეტიაკოვის სახელმწიფო გალერია, სტალინის სახელობის საავტომობილო ქარხანა, პლანეტარიუმი, სატელევიზიო ცენტრი და სხვა ადგილები.

7 აგვისტოს დილით სტუმრების უმრავლესობა ეწვია მიტიშჩის რაიონის კოლმეურნეობა „პამიატ ილიჩას" და საბჭოთა მეურნეობა „ლესნიე პოლიანის" (მოსკოვის ოლქი). აქ ისინი გაეცნენ კოლმეურნეთა და საბჭოთა მეურნეობების მუშათა ცხოვრებასა და მუშაობას, დაათვალიერეს ახალი საბჭოთა სოფლის სამეურნეო და კულტურულ-საყოფაცხოვრებო ნაგებობანი.

გუშინ ბესარაბიისა და ჩრდილოეთ ბუკოვინის ხალხთა წარმომადგენლები სსრ კავშირის ლენინის ორდენოსან სახელმწიფო აკადემიურ დიდ თეატრში დაესწრნენ ბალეტ „ბახჩისარაის შადრევანს". (საკდესი).

გვირგვინი განთავისუფლებული ესტონელი ხალხისაგან

7 აგვისტოს ესტონეთის რესპუბლიკის სახელმწიფო სათათბიროს სრულუფლებიანი კომისიის წევრებმა დაათვალიერეს ვ. ი. ლენინის მავზოლეუმი. თავისუფალი საბჭოთა ესტონეთის მშრომელი ხალხის სახელით მათ გვირგვინით შეამკეს პროლეტარიატის დიდი ბელადის საფლავი.

წითელი მოედნისაკენ მიმავალ პროცესიას წინ მიუძღოდნენ ესტონეთის სს რესპუბლიკის პრეზიდენტის მოვალეობის აღმსრულებელი და პრემიერ-მინისტრი ამხ. ი. ვარესი (ბარბარუსი), ესტონეთის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ამხ. ი. ლაურისტინი, ესტონეთის არმიის მთავარი პოლიტიკური ხელმძღვანელი ამხ. პ. კეერდო, ამხ. იულიანა ტელმანი და სხვები.

ათასობით მოსკოველი, რომლებიც ამ დროს წითელ მოედანზე იმყოფებოდა, ჩერდებოდა და დუმილით აცილებდა კრემლის ძველი კედლების გასწვრივ ნელა მიმავალ დეპუტაციას.

16 საათი და 45 წუთია. რეკავს კრემლის საათი. განთავისუფლებული ხალხის წარმომადგენლები მავზოლეუმს უახლოვდებიან და ქუდს იხდიან, ისინი მარმარილოს კიბით ნელა ჩადიან ძირს და საყვარელი ბელადის კუბოს ცოცხალი ყვავილებისაგან გაკეთებული უზარმაზარი გვირგვინით ამკობენ.

განიერ წითელ ლენტზე ესტონურ ენაზე ოქროს ასოებით წარწერილია: „დიდ გენიალურ ბელადსა და მასწავლებელს ლენინს ესტონეთის სახელმწიფო სათათბიროს დელეგაციისაგან". (საკდესი).

ლიტვის სს რესპუბლიკის მასწავლებელთა ყრილობა

კაუნასი, 7 აგვისტო (საკდესი). განათლების სამინისტრომ 14-15 აგვისტოსათვის მოიწვია მასწავლებელთა ყრილობა. ყრილობაში მონაწილეობას მიიღებენ აგრეთვე მიწათმოქმედების სამინისტროს გამგებლობაში არსებული სკოლების მასწავლებლები.

ლიტვის სს რესპუბლიკის მთავრობის კანონები

კაუნასი, 7 აგვისტო (საკდესი). რესპუბლიკის მთავრობამ მიიღო კანონი ვაჭრობისათვის ზედამხედველობის გაწევის შესახებ. სახალხო მეურნეობისათვის მნიშვნელოვან საწარმოებში დანიშნულ იქნებიან კომისრები. კომისრები უკვე დაინიშნენ სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივთა კავშირ „ლიეტუკისში", რომელსაც სახელმწიფო აფინანსებს, სააქციო საზოგადოება „ვერსლასში" და არტელ „ვაგაში".

რესპუბლიკის პრეზიდენტის მოვალეობის აღმსრულებელმა გედვილასმა გამოაქვეყნა კანონი, რომლის მიხედვითაც მოსამართლეებისა და ადვოკატებისათვის წინანდელი სასულიერო ფიცის ნაცვლად შემოღებულია ახალი ფიცი. მოსამართლეებმა ერთგულება უნდა შეჰფიცონ ლიტვის საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკას.

ლიტვის სს რესპუბლიკაში შემოღებულია მოსკოვის დრო

კაუნასი, 7 აგვისტო (საკდესი). მინისტრთა საბჭომ დაადგინა, დღეიდან ლიტვის სს რესპუბლიკის მთელ ტერიტორიაზე შემოღებულ იქნას მოსკოვის დრო. საათის ისარი ერთი საათით გადაიწევა წინ. საათი გადაყვანილ იქნება დღეს, შუაღამისას.

ლიტვის საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა

(ცნობა)

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს მეშვიდე სესიამ 3 აგვისტოს დააკმაყოფილა ლიტველი ხალხის თხოვნა და საბჭოთა კავშირის შემადგენლობაში მიიღო ლიტვის საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა. ამ დღიდან ლიტვა დიდი საბჭოთა კავშირის სრულუფლებიანი მოკავშირე რესპუბლიკაა.

ლიტვა მდებარეობს ბალტიის ზღვის სამხრეთ-აღმოსავლეთ სანაპიროსთან. მას უკავია 59.478 კვადრატული კილომეტრი ტერიტორია (გარდა იმ ტერიტორიებისა, რომლებიც სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს დადგენილებით გადაეცა ლიტვას და რომლებიც წინათ ბელორუსიის სოციალისტური რესპუბლიკის შემადგენლობაში შედიოდნენ — სვენციანის რაიონი და სხვ.) თავისი ტერიტორიით იგი დაახლოვებით უდრის ერთად აღებულ ბელგიისა და ჰოლანდიის. მისი საზღვაო საზღვარი უაღრესად მცირეა. ეს საზღვარი მხოლოდ 20 კილომეტრს შეადგენს. კლაიპედიდან 18 კილომეტრის დაშორებით არის ერთადერთი საზღვაო ნავსადგური — პალანგა, რომელიც საზღვაო კურორტს წარმოადგენს.

ლიტვის სს რესპუბლიკის მოსახლეობა 2.880 ათას კაცს შეადგენს. 85 პროცენტი ლიტველია. მოსახლეობის დიდი უმრავლესობა სოფლად ცხოვრობს. ქალაქის მოსახლეობა ლიტვის მთელი მოსახლეობის 15 პროცენტს არ აღემატება.

1920 წლიდან რესპუბლიკის დროებითი დედაქალაქია კაუნასი (დაახლოებით 150 ათასი მცხოვრები). ლიტვის ძველი დედაქალაქი ვილნო მდებარეობს თვალწარმტაც ადგილას, იქ, სადაც მდინარე ვილეიკა ერთვის ვილიას. ვილნო და ვილნოს ოლქი პოლონელმა დამპყრობლებმა 1920 წელს ძალით ჩამოგლიჯეს ლიტვას და მხოლოდ 1939 წლის ოქტომბერში დაუბრუნა ლიტვას საბჭოთა კავშირმა. ვილნოში ცხოვრობს დაახლოვებით 200 ათასი კაცი. ქალაქი დიდ კულტურულ ცენტრს წარმოადგენს. არსებობს ხე-ტყის სახერხი ქარხნები, სატრიკოტაჟო და სხვა საწარმოები. ვილნო დაკავშირებულია რკინიგზით ლატვიასთან და მოლოდეჩნოზე გავლით მინსკთან. სხვა დიდი ქალაქებიდან აღსანიშნავია: შაულიაი — (დაახლოებით 31 ათასი მცხოვრები), პანევეჟისი (26 ათას მცხოვრებზე ცოტა მეტი), აგრეთვე მარიამპოლე და უკმერგე. ყველა ამ ქალაქში არის ტყავეულის, სპირტისა და არყის, საფეიქრო, შაქრისა და ხორცდამამუშავებელი მრეწველობის მცირე საწარმოები.

ლიტვის ტრანსპორტს შეადგენს რკინიგზები, რომელთა საერთო სიგრძე 1.221 კილომეტრს უდრის, 10 საქალაქთაშორისო საავტომობილო ხაზი დაახლოებით 4 ათასი კილომეტრის სიგრძისა, რამდენიმე გზატკეცილი, ნემანისა და ვილიის სანაოსნო მდინარეები. პირველი მათგანი ერთმანეთთან აკავშირებს ბელორუსიას, ლიტვასა და აღმოსავლეთ პრუსიას, მეორეს იყენებენ მხოლოდ ხე-ტყის დასაცურებლად.

ლიტვა ტიპიური აგრარული ქვეყანაა. იქ არის 2.743 ათასი ჰექტარი სახნავ სათესი მიწა, 1.140 ათასი ჰექტარი მდელო და საძოვარი, 38 ათასი ჰექტარი ხილნარი, 1.043 ათასი ჰექტარი ტყე. 136 ათასი ჰექტარი უკავია ტორფიან ჭაობებს და 476 ათასი ჰექტარი — არაპროდუქტიულ ფართობს.

სამიწათმოქმედო „რეფორმის" შედეგად, რომლის გატარება 1919-დან 1930 წლამდე გრძელდებოდა, საუკეთესო მიწები მემამულეთა და კულაკთა ხელში აღმოჩნდა. მემამულეთა და კულაკთა მიწები შეადგენდნენ მთელი ვარგისი მიწის ნახევარზე მეტს. გლეხთა ნახევარზე არანაკლები უმიწობისა და მცირემიწიანობისაგან იტანჯებოდა. სმეტონელთა სტატისტიკის ცნობებით, გლეხთა მეურნეობებს, რომელნიც ფლობდნენ ნაკვეთებს 0,2-დან 10 ჰექტარამდე, თავიანთ სარგებლობაში ჰქონდათ მიწების 16,9 პროცენტი, 70 ათასზე მეტ ყველაზე წვრილ მეურნეობას ჰქონდა 132.568 ათასი ჰექტარი, ხოლო 624 მსხვილი მეურნეობა ფლობდა 143.527 ათას ჰექტარ მიწას. 70 ათასი მშრომელი გლეხის ოჯახს უფრო ნაკლები მიწა ჰქონდა ვიდრე 624 მსხვილ მიწათმფლობელს. გლეხობა თანდათან ჩანადგურდებოდა. წლითი-წლობით სულ უფრო დაუძლური მატულობდა სასოფლო-სამეურნეო შრომის სარეზერვო არმია. ამის შედეგად 200 ათასზე მეტი მოჯამაგირე სრულიად უმნიშვნელო ხელფასით ამუშავებდა მემამულეთა და კულაკთა მინდვრებს. თავის პაწაწა ნაკვეთით მიწით გლეხობის ძირითადი მასა საკუთარ თავს ვერ ირჩენდა. იზრდებოდა გლეხების დავალიანება, რამაც, უკანასკნელი ცნობებით, 400 მილიონ ლიტს მიაღწია. სმეტონელთა რეჟიმის წლების განმავლობაში საჯაროდ გაიყიდა მთელი გლეხურ მეურნეობათა 25 პროცენტი.

ლიტვა ვერ ახერხებდა უხვი მოსავლის აღების უზრუნველყოფას, თუმცა მას მოეპოვება სასოფლო-სამეურნეო წარმოების განვითარების მნიშვნელოვანი შესაძლებლობა, თუმცა იქ 1939 წელს დათესილი იყო 1.423 ათასი ჰექტარი მარცვლეული კულტურები და 86 ათასი ჰექტარი ტექნიკური კულტურები, მათ შორის სელი. ხორბალი ჩვეულებრივ არ იძლეოდა საშუალოდ 11-12 ცენტნერზე მეტს ჰექტარზე, ხოლო ჭვავი — 12-12,5 ცენტნერზე მეტს ჰექტარზე. სასოფლო - სამეურნეო ტექნიკის დონე უაღრესად დაბალი იყო. სმეტონელთა სტატისტიკაც კი აღიარებდა, რომ ლიტვაში ერთი გუთანი მოდიოდა ორ ღარიბ მეურნეობაზე, ერთი ფარცხი — ყოველ ათ მეურნეობაზე, ერთი სამკელი ან თივის ასაღები მანქანა—ათ მსხვილ მეურნეობაზე.

მეცხოველეობაში, რომელიც ლიტვის უმნიშვნელოვანეს საექსპორტო დარგს წარმოადგენდა, 1931 წელს ითვლებოდა 558.000 ცხენი, 1.250.000 ღორი, 1.193 ათასი სული მსხვილფეხა რქიანი პირუტყვი და 914 ათასი ცხვარი.

მრეწველობა ლიტვაში სუსტად არის განვითარებული და უმთავრესად შინამრეწველურ ხასიათს ატარებს. 1938 წლის 31 დეკემბრისათვის არსებობდა 1.441 საწარმო, სადაც მუშათა და მოსამსახურეთა საერთო რიცხვი 40.818 კაცს უდრიდა. წამყვანი ადგილი ეკუთვნის კვების მრეწველობას, რომლის წილად მოდის ლიტვის მრეწველობის მთელი პროდუქციის დაახლოებით 40 პროცენტი. მას მიჰყვება საფეიქრო და ხე-ტყის დამმუშავებელი დარგები.

ლიტვის მრეწველობა, თავის მნიშვნელობით მცირე, მეტწილად დაპყრობილი ჰქონდა უცხოურ კაპიტალს. ელექტროსადგურები ბელგიელთა ხელში იყო, ასანთის წარმოება — შვედების ხელში. ინგლისის კაპიტალის დასაყრდენს წარმოადგენდნენ ქიმიური მრეწველობა და საბანკო საქმე.

ლიტვის მძიმე ეკონომიურ მდგომარეობას და მშრომელთა ფართო მასების არაადამიანურ ექსპლოატაციას, ბუნებრივია, არ შეეძლო გავლენა არ მოეხდინა სახალხო განათლების მდგომარეობაზე. ათეული ათასობით ბავშვები მოკლებული იყვნენ შესაძლებლობას ევლოთ სკოლაში, რადგან მათ არა ჰქონდათ ტანისამოსი, ფეხსაცმელი, წიგნები და სხვ. მთელს ლიტვაში იყო მხოლოდ 27 არასრული საშუალო სკოლა, 55 გიმნაზია, 5 სასწავლებლო სემინარია, პროფესიული განათლების 147 სკოლა. ლიტვის დედაქალაქ კაუნასში არსებობს უნივერსიტეტი, სოფლის მეურნეობის აკადემია, კონსერვატორია, ფიზკულტურის უმაღლესი სკოლა და პედაგოგიური ინსტიტუტი.

ლიტველი ხალხი საბჭოთა კავშირში მოსახლე ხალხებთან სისხლხორცეულად არის დაკავშირებული თავისი საერთო ისტორიული ბედით და თვითმპყრობელობისა და კაპიტალიზმის წინააღმდეგ ერთად ბრძოლით. საუკუნობრივ ბრძოლაში ლიტველი, პოლონელი და რუსი მემამულეების წინააღმდეგ ლიტველ ხალხს ძმურ დახმარებას უწევდა დიდი რუსი ხალხი. 1905 წლის რევოლუციაში ლიტვის მუშათა კლასი და ლიტვის გლეხობა ცარიზმის წინააღმდეგ გამოდიოდა რუს მუშებთან და გლეხებთან ხელიხელჩაკიდებული რუსეთის პროლეტარიატის ხელმძღვანელობით. დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის გამარჯვების შედეგად ლიტველმა ხალხმა მიიღო შესაძლებლობა შეექმნა თავისი დამოუკიდებელი სახელმწიფო.

1918 წლის დეკემბერში ლიტვაში გამოცხადდა საბჭოთა ხელისუფლება. ორი თვის შემდეგ მოხდა საბჭოთა ლიტვის გაერთიანება ბელორუსიის საბჭოთა რესპუბლიკასთან. ასე წარმოიშვა ლიტვისა და ბელორუსიის საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა. მაგრამ საბჭოთა ხელისუფლებამ ლიტვაში მხოლოდ 103 დღეს იარსება. იგი ჩაახრჩეს დიდი იმპერიალისტური ქვეყნების შეიარაღებულმა რაზმებმა. 1919 წლის აპრილში პოლონელმა თეთრ-ბანდიტებმა დაიპყრეს ვილნო. ლიტვის მთელი ტერიტორია ოკუპირებულ იქნა. ძალაუფლება ბურჟუაზიის ხელში გადავიდა. მან თავისი ძალაუფლება ხალხის მასების უაღრესად სასტიკი დათრგუნვისათვის გამოიყენა. განსაკუთრებით საშინელ ფორმებს მიაღწია ხალხის დევნამ სამხედრო გადატრიალების შემდეგ, რომელიც 1926 წლის დეკემბერში მოახდინა ტაუტინიკების რეაქციულმა პარტიამ ხალხისთვის საზიზღარი სმეტონას მეთაურობით. კომპარტია არალეგალურ მუშაობაზე გადავიდა. ხალხი დრტვინავდა ხელისუფლების პოლიციური თვითნებობისაგან. სმეტონას პარტიამ მნიშვნელოვნად შეარყია ლიტვის ეკონომიკა, გადააქცია ქვეყანა დიდი იმპერიალისტური ქვეყნების საკოლონიო დანართად.

მას შემდეგ, რაც იმპერიალისტებისა და გამხეცებული ლიტველი თეთრგვარდიელების საერთო ძალით ლიტვაში ლიკვიდირებულ იქნა საბჭოთა ხელისუფლება, ხოლო მმართველობის სავეს დაეპატრონა მოსყიდული პლუტოკრატიული ხროვა იმპერიალისტთა აგენტებისა, ლიტვამ ყოველგვარი დამოუკიდებლობა დაჰკარგა. ინგლისელმა და ფრანგმა იმპერიალისტებმა ლიტვა გადააქციეს საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ თავდასხმის მომზადების პლაცდარმად. ინგლისელი და ფრანგი იმპერიალის- [illegible]

[illegible] ...შემდეგ მათი ძალები ბევრად გამრავლდება, მათი უშიშროება განმტკიცდება და, ამასთან ერთად, კიდევ უფრო გაიზრდება დიდი საბჭოთა კავშირის ძლევამოსილება". (მოლოტოვი).

პარტიული ცხოვრება

მოლოტოვის სახელობის რაიონის პარტაქტივის კრება

7 აგვისტოს, საღამოს 8 საათზე, საქ. კ. პ. (ბ) თბილისის ორგანიზაციის მოლოტოვის სახელობის რაიკომის სხდომათა დარბაზში შესდგა ამავე რაიონის პარტაქტივის კრება, რომელიც გახსნა რაიკომის მდივანმა ამხ. ვ. გარსევანიძემ.

პარტაქტივის კრების დღის წესრიგში იდგა საკითხი სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის მიმდინარე წლის 26 ივნისისა და 10 ივლისის ბრძანებულებათა შესრულების მიმდინარეობის შესახებ. ამ საკითხზე მოხსენებით გამოვიდა რაიკომის მდივანი ამხ. ვ. ლელინი, რომელმაც აღნიშნა, რომ სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულებათა შემდეგ რაიონის მთელ რიგ საწარმოებსა და დაწესებულებებში თვალსაჩინოდ გაიზარდა შრომის ნაყოფიერება, განმტკიცდა შრომის დისციპლინა და სხვ.

მომხსენებელმა მოიყვანა იმის კონკრეტული მაგალითები, რომ სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 26 ივნისის ბრძანებულების შემდეგ რაიონის მთელ რიგ საწარმოებსა და დაწესებულებებში საგრძნობლად შემცირდა სამუშაო დღეების გაცდენისა და სამუშაოზე დაგვიანებით გამოცხადების შემთხვევები. ასე, მაგალითად, თუ ორჯონიკიძის სახელობის მანქანათმშენებლობის ქარხანაში მაისში სამუშაო დღის გაცდენის 13 შემთხვევას ჰქონდა ადგილი, ივლისში ეს მოხდა მხოლოდ ოთხჯერ. № 2 საკონდიტრო ფაბრიკაში მაისში ადგილი ჰქონდა სამუშაო დღის გაცდენას ორჯერ, ხოლო ივლისში სამუშაო დღის გაცდენისა და სამუშაოზე დაგვიანებით გამოცხადების არცერთ შემთხვევას არ ჰქონია ადგილი.

ფეხსაცმლის № 3 ფაბრიკაში 22 მაისიდან 26 ივნისამდე ადგილი ჰქონდა სამუშაო დღის გაცდენის 9 შემთხვევას და სამუშაოზე დაგვიანებით გამოცხადების 23 შემთხვევას, ხოლო 27 ივნისიდან 31 ივლისამდე სამუშაო დღის გაცდენა იყო 11-ჯერ, სამუშაოზე დაგვიანებით გამოცხადება კი 68-ჯერ. აღნიშნული ფაბრიკის მუშა არტაზოვი სამუშაოზე გამოცხადდა 9 წუთის დაგვიანებით, ადმინისტრაციას კი არტაზოვის წინააღმდეგ არავითარი ზომა არ მიუღია. კიდევ მეტი. მუშა ჩაიკინმა (კომკავშირელი) გააცდინა სამუშაო დღე, მისი საქმე გადაეცა რაიონის პროკურატურას, მაგრამ ფაბრიკის კომკავშირის ორგანიზაციას არ უმსჯელნია ამხ. ჩაიკინის, როგორც კომკავშირელის ასეთი მოქმედების შესახებ, რაც ყოვლად დაუშვებელია.

შემდეგ ამხ. ვ. ლელინმა ყურადღება გაამახვილა პროდუქციის ხარისხზე და მოიყვანა იმის მაგალითები, რომ ზოგიერთ საწარმოში (საკოლო-საკანცელარიო ფაბრიკაში, „მკერავის" № 1 ფაბრიკაში და სხვ.) პროდუქციის ხარისხი ჯერ კიდევ არადამაკმაყოფილებელია.

ზემოთ აღნიშნული ნაკლოვანებები გამოწვეულია იმით, რომ სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 26 ივნისის ბრძანებულებას ზოგიერთ საწარმოსა და დაწესებულებაში არადამაკმაყოფილებლად ასრულებენ. ზოგიერთი პირველადი პარტიული ორგანიზაცია არ ანხორციელებს კონტროლს ბრძანებულების ცხოვრებაში განუხრელად გატარებაზე. ამოცანა იმაში მდგომარეობს, რომ პირველადმა პარტიულმა ორგანიზაციებმა კიდევ უფრო გააძლიერონ კონტროლი აღნიშნული ბრძანებულების ცხოვრებაში გატარებისათვის.

მოხსენების გარშემო გამართულ კამათში მონაწილეობა მიიღეს ამხანაგებმა: ს. აროთინოვმა, ს. ალიხანოვმა, აივაზოვმა, ქართველიშვილმა, კაციტაძემ, ნაცახიანმა, ჯინჭარაძემ და კანდელაკმა.

კამათში გამოსულ ამხანაგების სიტყვებიდან გამოირკვა, რომ რაიონის საგამომძიებლო და სასამართლო ორგანოებში ხანდახან ადგილი აქვს გამცდენთა და ფრენიათა საქმეების გარჩევის გაჭიანურებას. მაგალითად, ფეხსაცმლის სამოდელო ფაბრიკის მუშა შიხინოვი სამუშაოზე დროზე გამოცხადდა, მაგრამ მთვრალი იყო. ადმინისტრაციამ მისი საქმე რაიონის პროკურატურას გადასცა, მაგრამ პროკურატურაში შიხინოვის საქმის გარჩევა საჭიროდ არ ჩასთვალეს, რაკი ის სამუშაოზე დროზე გამოცხადდა. აღინიშნა ისიც, რომ სახალხო სასამართლოებში ადგილი აქვს საქმის გარჩევის გაჭიანურების შემთხვევებს. მაგალითად, პირველი უბნის სახალხო სასამართლომ რაიპროკურატურიდან მიიღო მოქ. დ. ოვანოვის საქმე 19 ივლისს, საქმე გაირჩა 27 ივლისს. კიდევ მეტი. მესამე უბნის სახალხო სასამართლომ რაიპროკურატურიდან მიიღო მოქ. მ. ქირიას საქმე 25 ივლისს, მაგრამ სასამართლოს მიერ ეს საქმე დღესაც არ არის გარჩეული.

შემდეგ სიტყვით გამოვიდა საქ. კ. პ. (ბ) თბილისის ორგანიზაციის მოლოტოვის სახელობის რაიკომის მდივანი ამხ. ვ. გარსევანიძე.

დასასრულ, პარტაქტივის კრებამ მოხსენების გამო მიიღო სათანადო რეზოლუცია.

პარტბიუროს მდივნის მოადგილეებს არ ეხმარებიან

(ლანჩხუთი, „კომუნისტის" კორესპონდენტისაგან)

ლანჩხუთის რაიონის პარტიულ ორგანიზაციებში საანგარიშო-საარჩევნო კრებებზე ხელმძღვანელ პარტიულ სამუშაოზე (პარტბიუროს მდივნებად და მათ მოადგილეებად) დაწინაურებულ იქნენ ახალგაზრდა კადრები. ბევრ მათგანს პირველად უხდება მუშაობა ხელმძღვანელ სამუშაოზე. ცხადია, რომ მათ დახმარება და სწავლება სჭირდებათ, მაგრამ ამ მიმართულებით რაიკომს ჯერჯერობით სუსტი მუშაობა აქვს ჩატარებული.

პარტბიუროს მდივნის მოადგილეები, როგორც წესი, ბიუროს სხდომას ესწრებიან, საკითხების გარჩევაში მონაწილეობას იღებენ; პარტბიუროს ყოველდღიურ პრაქტიკულ მუშაობაში კი იშვიათად მონაწილეობენ. ქვემო-ჩიბათის ორჯონიკიძის სახელობის კოლმეურნეობასთან არსებული პარტიული ორგანიზაციის პარტბიუროს მდივნის მოადგილეების გრ. ზოიძის და ერ. ორაგველიძის მუშაობა იმით ამოიწურება, რომ ერთი მათგანი კედლის გაზეთის რედაქტორია, მეორე — თავდაცვა - ავიაქიმის ორგანიზაციის ხელმძღვანელი. აქ ყველა სამუშაოს — პარტიული კრებისათვის საკითხების მომზადება, მოხსენება, კრებაზე საკითხის გამოტანა — პარტბიუროს მდივანი ამხ. გ. პატარაია ასრულებს. მდივნის მოადგილეებს კი არ ავალებს კრებისათვის საკითხის მომზადებას, პარტიული კრების ან ბიუროს სხდომის ჩატარებას. ამხ. პატარაია აცხადებს: მე არ მქონია შემთხვევა პარტიული კრება ან ბიუროს სხდომა გამეცდინოს და მოადგილე რატომ მომამზადებდა კრებას ან სხდომასო. მას ვერ გაუგია, რომ თავისი მოადგილეები უნდა ჩააბას პარტბიუროს ყოველდღიურ პრაქტიკულ საქმიანობაში, შეაჩვიოს ისინი საკითხის მომზადებას, მოხსენების გაკეთებას, კრების, სხდომის ჩატარებას, რომ საჭიროების დროს შესძლონ მდივნის შეცვლა.

მსგავსი მდგომარეობაა ლანჩხუთის ჩაის ფაბრიკის პარტიულ ორგანიზაციაშიც. აქ ყველა პარტიულ სამუშაოს თვით პარტბიუროს მდივანი ამხ. ვ. ჩხაიძე ასრულებს. მდივნის მოადგილე ფილ. მიქაბერიძე არაა ჩაბმული მუშაობაში. მას კრების მიერ გამოტანილი დადგენილების შესრულების შემოწმება დაავალეს, მაგრამ ამ საქმეს თავი ვერ გაართვა, დახმარებით კი მას არავინ დაეხმარა. თვითონ ამხ. ჩხაიძემ არ იცის თუ რა ევალება მოადგილეს. ამ პარტორგანიზაციაში პარტბიუროს მდივნის მეორე მოადგილე არც კი აურჩევიათ.

ეს ფაქტები ადასტურებენ, რომ ლანჩხუთის რაიონში ჯერ კიდევ ნაკლებად მუშაობენ პარტბიუროსა და პარტორგანიზაციების მდივნების მოადგილეებთან, არ აბამენ მათ პარტიულ მუშაობაში, არ აძლევენ კონკრეტულ დავალებებს, ხელს არ უწყობენ მათს აღზრდას პრაქტიკულ საქმიანობაში.

ამ ფაქტებიდან საქ. კ. პ. (ბ) ლანჩხუთის რაიკომის მუშაკებმა სათანადო დასკვნები უნდა გააკეთონ და გადადგან პრაქტიკული ნაბიჯი აღნიშნულ ნაკლთა გამოსასწორებლად.

ვ. მექვაბიშვილი

სიმონ ჩიქოვანი

ვაჟა-ფშაველას პოემები

ვაჟა-ფშაველას პოემები თავისი მხატვრული სურათოვნობით და მონუმენტალობით ქართული პოეზიის შედევრებს წარმოადგენენ. ზოგიერთი პოემის ცალკეული მასალა, თვითონ ავტორის ცნობით, მას ხალხური პოეზიიდან აუღია, მაგრამ იმდენად გადაუმუშავებია ხალხური მასალა, და იმდენად განუვრცია მხატვრულად, რომ შეუქმნია სრულიად ახალი მხატვრული ნაწარმოებები, უმაღლესი დრამატიზმისა და პოეტური შთაგონების შემცველნი. ამ შემთხვევაში ვაჟას თითქოს ხალხის მაგიერობაც გაუწევია, ხალხურ პოეზიაში ჩანასახების სახით მოცემული მხატვრული აზროვნება ხელოვნების უმაღლეს ხარისხში აუყვანია და ხალხური ეპიკური სიმღერების ნიადაგზე შეუქმნია ბრწყინვალე ხელოვნების მონუმენტალური ძეგლები. ამგვარად, პოეტს დაუძლევია ხალხის ეპოსის სასიმღერო ხტადია და ხალხურ ფანტაზიაში ჩასახული მარცვლებიდან სრულიად ახალი სიცოცხლე შეუქმნია. ვაჟას ლირიკული ლექსებიც დიდი ეპიკური ტილოებისკენ გარდამავალ პოეტურ საფეხურს მოგვაგონებს, ვაჟას ლირიკაში არა მარტო პოეტის გულისთქმაა გამოხატული, არამედ პოეტის გულისთქმა შეთანხმებულია ხალხურ მონუმენტალურ სახეებთან და შექმნილია ახალი მითიური სამყარო. ხალხური ეპიკური სიმღერების გარეგნული მონოტონურობაც ნაწილობრივ გადასულია ვაჟას პოეტურ ეპოსში. პოეტს ხალხური პოეზიის გარეგნული ფორმის ხსენებული თვისება შეუნარჩუნებია, მაგრამ უმძაფრესი შინაგანი დრამატიზმით და გენიალური პოეტურობით დაუძლევია იგი.

ხალხური ეპიკური სიმღერების კილოთი იწყება „გველისმჭამელი", „სტუმარ-მასპინძელი", „ბახტრიონი" და „ალუდა ქეთელაური". როცა დასახელებული პოემების ამბავი გაიშლებოდა, მაშინვე ვაჟას ლექსის გარეგნული ფორმა ზედმიწევნით ზუსტი გამომხატველი ხდებოდა პოემის დრამატირიზებულ ამბავისა და ვაჟა დიდი ოსტატობით ახერხებდა პოეტური ფორმის ერთფეროვნობის დაძლევას.

ყოველ დასახელებულ პოემას, როგორც ვთქვით, რაღაც მცირედი ჩანასახები ჰქონია ხალხურ პოეზიაში. „ბახტრიონის" შექმნის სურვილი პოეტისათვის შთაუგონებია „კალმასობას" და მცირე მოცულობის ხალხურ სიმღერას, მიძღვნილს ბახტრიონის აღებისადმი. „ბახტრიონის" გმირულ ეპიზოდზე მცირე ცნობა მოიპოვება ვახუშტის ისტორიაში. ვახუშტის ცნობაზეა აშენებული აკაკი წერეთლის „ბაში-აჩუკიც", რომელიც იმავე ხანას ეხება და „ბახტრიონის" აღებაზეც მოგვითხრობს ძუნწად. წარმოდგენილ მასალებში თუში ზეზვაის გარდა არცერთი „ბახტრიონის" გმირი არ არის მოხსენებული, ვაჟას საყვარელი გმირი ლუხუმი მოხსენებულია ხევსურულ ლექსში; ხევსურულ ლექსში გამოყვანილ ლეკების მიერ მკლავმოჭრილ ლუხუმს არაფერი საერთო არა აქვს ბახტრიონის ლუხუმთან. ამგვარად ხალხში და ისტორიაში გაბნეული მარცვლები შეუკრებია ვაჟას და ხსენებულ მცირე მასალაზე გაუშლია ბახტრიონის აღების უდიდესი ეპოპეა. ვაჟა-ფშაველას საოცარი ფანტაზია, როდესაც შეეხებოდა ხალხურ მასალას, აცოცხლებდა მას განსაცვიფრებელი შთაგონებით და ჰქმნიდა უბადლო პოეტურ სამყაროს. ფშავ-ხევსურთა ლაშქარს, ბახტრიონის ასაღებად დაძრულს პოეტი უსარდლოდ ვერ დასტოვებდა. და ამიტომ ხალხურ ლექსში გამოკვეთილი სახე ლუხუმისა გადმოუყვანია თავის ისტორიულ ნაწარმოებში, მისთვის სრულიად ახალი განათება მიუცია, და სრულიად ახალი სიცოცხლე დაუწყია ლუხუმს. ვაჟას ისტორიული ქრონიკების აკაკისებური სიზუსტით დაცვა არ უყვარდა. დიდი შთაგონებაზე დამყარებული მისი ფანტაზია არწივივით დანავარდობდა ხალხური პოეზიის ბუნებაში და ფშავ-ხევსურთა გმირულ ცხოვრებაში.

პოემა „ბახტრიონი" იწყება ბუნების აღწერითა და პოეტის მიმართვით მშობლიური კუთხისადმი. ხსენებულ მიმართვიდან ამოიზრდება სურათი განადგურებული ხოშაღისა და მიტოვებული ხატისა, შემდეგ ეპიკური სიმღერებით პოეტს თანდათანობით გამოჰყავს სამშობლოსათვის თავდადებული ლაშქარი და მათი მოთავენი, ხალხური თქმულების ყაიდაზე მოთხრობილია ამბავი პოემისა და გმირებიც გამოყვანილი არიან არა დრამატიულ სიტუაციაში, არამედ ავტორის გამოხატვით, მაგრამ პოეტის მომქმედ პირთა საქმიანობას და მის შინაარსობრივ იდეას სიუჟეტურ მთლიანობაში მოიყვანს შემდეგ კვირიას სიზმარი, რომლის თარგზე ვითარდება პოემის შინაარსი. ხსენებული სიზმარი ნაწილობრივ ენათესავება „ბაში-აჩუკში" გამოხატულ მღვდლის სიზმარს. ორივე სიზმარი სიუჟეტებში ერთგვარად მოქმედებს და ნაწარმოებებს კომპოზიციას უქმნის. საერთოდ პოემაში პირველ პლანზე არ მოსჩანს გმირების პირადი დრამატიული კვანძი, მაგრამ პოემაში გამოხატულ სიყვარულს სამშობლო კუთხისადმი და ავტორის გამოძახებით აღწერილი გმირების მხატვრულ სისრულეს მიჰყავს მკითხველის დაძაბული ყურადღება. პოეტს მთავარი ყურადღება ომის სამზადისისათვის მიუქცევია და შესანიშნავად გამოუხატავს ფშავ-ხევსურთა ლაშქრის მოთავის ლუხუმის და თუშთა ლაშქრის სარდლის ზეზვაის შეხვედრა. ისინი ხმალამოღებულნი გაეკიწვლავებიან, გადაეხვევიან ურთიერთს და ამის შემდეგ წარსულთა დროთა მოიგონებენ. თვითონ ბახტრიონის აღება დიდი მხატვრული ეკონომიით არის აღწერილი, პოეტს სჭიროდა უფრო გმირების დახასიათება და მათი სახეების ჩაბეჭდვა მკითხველის ხსოვნაში, ასე ძლიერად გამოკვეთილნი არიან თავდადებულნი: ლელა და კვირია, მეომრები: ხოშალი და სუმელჯი და ასე მძაფრად გადმოცემულია ბედი მხდალ წიწოლასი; თუ ლუხუმის, ზეზვაის, კვირიას გმირობისათვის მკითხველი ავტორის მიერ შემზადებულია წინასწარ, წიწოლა თითქოს სრულიად უცნობია ჩვენთვის, ისეთი შთაბეჭდილებაა თითქოს ავტორმა ვაჟკაცები დაგვიხატა და სურდა ერთი მხდალი ადამიანიც ეჩვენებინა. მთებისგან უარყოფილი და შერცხვენილი წიწოლა თავს ჩამოიხრჩობს და ღირსი არ ხდება ხალხის შებრალებისა.

ამგვარად, სიუჟეტის მხატვრული გადმოცემა „ბახტრიონში" არ არის დახლართული, ცალკეულ პიროვნებათა დრამა მოყოლილია და ზოგიერთი ტრაგიკული სცენები პოემის კულისებში ხდება (მაგალითად, ლელას და კვირიას სიკვდილი ბახტრიონის კარებთან), მაგრამ სურათოვნობა პოემისა იმდენად მრავალფეროვანია და ცალკეული გმირები პოემისა იმდენად სრულყოფილნი არიან, რომ სიუჟეტის შინაგანი უბრალოება სრულიად არ ემჩნევა პოემას და იგი მონუმენტივით ამართულია ჩვენს წინაშე.

მთავარი სახე პოემისა ხევის ბერი და მეომარი ლუხუმია, იგი ისტორიული გმირი არ ყოფილა, და ალბათ ვაჟასაც განგებ შეურჩევია ხევსურულ ლექსში ამღერებული საოცარი ნებისყოფის მეომარი. ბახტრიონის სიუჟეტში იგი სულ სხვა სახედ გვევლინება. მისი გმირობით და ხელმძღვანელობით აუღიათ ფშავ ხევსურებს ბახტრიონი. ბახტრიონის ბრძოლაში დაჭრილა ლუხუმი და მთის ძირში გველის მზრუნველობით და დახმარებით იკურნება, მაგრამ პოეტს მისი ბიოგრაფიის დასასრული არ შეუტყობინებია ჩვენთვის და მხოლოდ გადმოუცია, გველმა,

„ამბობენ შეაძლებინა
სნეულსო ფეხზე დადგომა,
ეღირსებაო ლუხუმსა
ლაშარის გორზე შადგომა"!

ამგვარად ლუხუმი ისტორიულ გარემოცვას დაშორებია და XVIII საუკუნიდან ვაჟას შთაგონების თანამედროვე გამხდარა, იგი პოეტს ხალხურ ლექსიდან ისტორიულ გარემოცვაში შეუყვანია, მაგრამ უკანასკნელი ეპიზოდის დასურათებით ლუხუმი განსაზღვრული დროის გარეშე დაუყენებია და მითიურ სახედ უქცევია. იგი სიმბოლო გამხდარა ხალხის ძლიერებისა, ისტორიული ფონი ასე მოუშორებია ვაჟას პოემისათვის და ბახტრიონი ამართულა მკითხველის წინაშე როგორც საერთოდ ხალხის გამარჯვების სურათი. ლუხუმი ისტორიული ლოკალიდან მარადისობაში გადასულა და ბახტრიონის სიუჟეტის გარეშეც ცხოვრება გაუგრძელებია. იგი მშობლიური ხალხის ძლიერებისა და ამირანივით მითიური სახის მატარებელი გამხდარა. ვაჟა-ფშაველამ დაგვიტოვა ერთი შესანიშნავი ცნობა პოემა „ბახტრიონის" შესახებ, თითქოს ერთ ფშაველს ეთქვას ვაჟასათვის: „ვაჟავ, თუ ღმერთი გწამს ნუ დამიმალავ, სწორედა სთქვი, საქართველოს თავისუფლებას არ გულისხმობ ბახტრიონში, რომ ამბობ „ეღირსებაო ლუხუმსა ლაშარის გორსა შადგომა"? ეტყობა, ვაჟა დასთანხმებია ხსენებულ შენიშვნას უბრალო ფშაველსას და ვაჟას საყვარელ ლუხუმს, XVIII საუკუნეში გაღვიძებულს, ვაჟას დროებაშიც დაუპირებია მოქმედება. ხსენებულ პოემაში ვაჟას გმირული პატრიოტიზმი დიდი ტემპერამენტითა და შთაგონებით გამოუხატავს, იგი ნამდვილი ხალხური მონუმენტალური ნაგებობაა, პირველყოფილი ბუნებრივი სიდიადით დამშვენებულია მთელი შენობა პოემისა და ნაწარმოებში გაბნეული ამოკვეთილი პოეტური სახეები საოცარ ელვარებას ანიჭებდნენ მას. პოემის მუქ ფონზე ნაკვერჩხლებივით ღვიოდა და ღვივის ვაჟას პოეტური ხილვანი და ანათებს პოემაში ჩაყენებულ მეომართა მონუმენტალურ სახეებს.

თუ „ბახტრიონში" ხალხის ბრძოლის სურათი იყო გადაშლილი და გმირები მითიურ სახეებს ღებულობდნენ და ლეგენდებში გადადიოდნენ, „სტუმარ-მასპინძელსა" და „ალუდა ქეთელაურში" სულ სხვა ცხოვრებაა დახატული და ისინი სულ სხვა გვარად არიან დაკავშირებულნი ხალხის ყოფაცხოვრებასთან. „სტუმარ-მასპინძლის" დაწერისათვის, ვაჟას რაღაც ხალხური მასალა ჰქონია, სადაც მხოლოდ ზვიადაურის სიკვდილი ყოფილა აღწერილი., ეს მასალა ძალიან კუდშეკვეცილი და მცირე ყოფილა, მაგრამ პოეტს თავისი ძლიერი შთაგონებით აუშენებია დიდი მძაფრი დრამატიზმის შემცველი პოემა და შებრძოლებია გვაროვნული წყობილების ზოგიერთ უარყოფით მხარეებს.

ვაჟა მართალია დიდი მხატვარი იყო ბუნებისა და ბუნებასთან შეთვისებულ ადამიანის სულიერ მხატვრულ სიფაქიზეს პოეტურ სურათებში ადასტურებდა, მაგრამ მისი ჩანგი მაინც მომავლის სადიდებლად იყო აწყობილი. ვაჟა ევროპის მოწინავე კულტურას ზედმიწევნით იყო ზიარებული და მისი პოეტური, გამჭრიახი თვალი მომავლისაკენ იყურებოდა.

მას არ შეეძლო ბუნების შვილთა ჩვევებში და გვაროვნულ წყობილების ტრადიციაში უარყოფითი მხარეები არ დაენახა. იგი იბრძოდა ხალხური სულის სიფაქიზისა და რაინდულობისათვის, მაგრამ გვაროვნული წყობილების ინერციით შენახულ უარყოფით მხარეებს ფშავხევსურთა და ქისტთა ყოფაში ნათლად ხედავდა; გვაროვნული წყობილების, ვაჟას თვალით დანახულ, უარყოფით და დადებით თვისებათა შეჯახებაში უნდა ვეძიოთ „სტუმარ-მასპინძელსა" და „ალუდა ქეთელაურში" გამოხატული ტრაგედიის საფუძველი. ვაჟა-ფშაველას ამ პოემაში დაუცავს ანტიკური ტრაგედიების ხასიათთა თვისება, მთავარი გმირები პოემისა თანაბარი სულიერი სიმაღლით დაუჯილდოებია და მათი სულიერი სიძლიერე ანტიკური ტრაგედიების ხასიათებისთვის დაუმსგავსებია; მაგრამ თუ ანტიკურ ტრაგედიაში ბედისწერა ჰქმნიდა [illegible] პიესის ტრაგიკულ ატმოსფეროს, „სტუმარ - მასპინძელში" თემობრივი ზნე - ჩვეულების და პოემის გმირების შორის დაბადებულ სულიერ დისონანსს უნდა გამოემჟღავნებინა ტრაგიკული შინაარსი პოემისა; პოეტს თემის ზნე-ჩვეულებებისა და მოთხოვნილებებისთვის არ დაუკლია საღებავები, მაგრამ ჯოყოლას ხასიათის კეთილშობილება და სიმტკიცე თემის ჩვეულებებზე მაღლა დაუყენებია. მთავარი საფუძველი პოემის ტრაგიკულობისა ჯოყოლას თავგადასავალში უნდა ვეძიოთ, ქისტმა ჯოყოლამ სტუმარ-მასპინძლების ჩვეულება უფრო მაღლა დააყენა, ვიდრე სისხლის აღების აუცილებლობა. მასპინძლობის ტრადიცია ავალებდა მეომარს დაეცვა მოსისხლე მტერი და არ დაეშვა თავის სახლში სტუმრის შეურაცხყოფა. პოეტს უნდოდა გაემართლებინა ჯოყოლა და მისი მეუღლე აღაზა, მაგრამ ავტორის სიმპატიას ზვიადაურისადმი ახალი თვისება მიუნიჭებია პოემისათვის; ზვიადაური მშობლიური კუთხის დამცველი იყო და დიდი სიმტკიცით და შინაგანი ძლიერებით დასჯახებია მტრის სოფლის მთელ მოსახლეობას და დაუმარცხებია ის ზნეობრივად და ისე მომკვდარა. ეს მეორე ხაზი პოემის დრამატიზმისა ისეთივე მძაფრია და გამოკვეთილი, როგორც პირველი; ამგვარად რამდენიმე დრამატიზირებული სიტუაციის და ტრაგიკული ხასიათის შეხვედრას გამოუკვეთია პოემის სიუჟეტის შეუდარებელი დინამიურობა და იგი ნამდვილი კლასიკური ტრაგედიის მსგავსად ვითარდება.

ჯოყოლაც თავისი კუთხის პატრიოტია და იგიც მარტო შეჯახებია ქისტებზე მოზღვავებულ მტერს. მაგრამ სიკვდილის შემდეგ ზვიადაური, ჯოყოლა და აღაზა შეიყრებიან ერთად, რათა განამტკიცონ ვაჟკაცთა შორის ძმური ურთიერთობა, და იცხოვრონ თემის ჩვეულებათა და ადათთა გარეშე. ასე დაურღვევია კონტაქტი ვაჟას გმირების მაღალხასიათისა და გვაროვნულ ჩვეულებათა შორის, პოემის შინაარსი და საზოგადოებრივი აქცენტი მიმართულია მშობლიური კუთხის სულიერი ამაღლებისკენ; პოეტის სამშობლოსადმი სიყვარული ამ პოემაში ზედმიწევნით კეთილშობილად არის გამომჟღავნებული. ცალკეულ გმირთა მოქმედებანი და საერთო ანსამბლის განცდა უდიდესი ვირტუოზობით არის შეთანხმებული პოემაში. მაჟორული და მინორული პოეტური სურათოვნება ერთი მეორეს სცვლის და პოეტს ამ პოემის სახით ნამდვილი დრამატიული სიმფონია შეუქმნია.

ასეთი თანდათანობითი დინამიკით ვითარდება პოემის მთლიანი სიუჟეტი, პოემის სურათების ამგვარ შენაცვლებაში დიდი არქიტექტორული წონასწორობაა დაცული და პოემის ყოველი მხატვრული დეტალი დიდი პოეტური არტისტიზმით შეთანხმებულია პოემის მთლიან შენობასთან. ნაწარმოების ყოველი მხატვრული დეტალი არა მარტო შინაარსობრივად არის დაკავშირებული მომდევნო ეპიზოდთან, არამედ პოეტის ინტონაცია სიუჟეტის ყოველ პაუზას ოსტატურად იყენებს და შესანიშნავ სიუჟეტურ გადასვლებს აწესრიგებს პოემაში. ამგვარად, აჯანყებული ბუნების სურათის შემდეგ აღაზას და ჯოყოლას საუბარში თითქოს ეპიკური პაუზაა გამოხატული, ეს პაუზა ირღვევა მაშინ, როცა ზვიადაურის მეზობლების ლაშქარი გადმოსკდება ქისტების სოფელში და პოემაში დაიწყება ახალი მღელვარება, ხოლო პოემის აპოთეოზი დამშვიდებულია და თითქოს ჩამდგარა ქარიშხალი, გვაროვნულ წყობილების ჩვევებიდან ამოვარდნილი, სიკვდილის შემდეგ ზვიადაურს, ჯოყოლას და აღაზას მეგობრობაში პოეტს გამოუხატავს თავისი თანაგრძნობა დიადი გრძნობების მატარებელ გმირებისადმი, მაგრამ, ჯოყოლას, ზვიადაურის და აღაზას შეხვედრა სიკვდილის შემდეგაც დაბნელებულია. მოულოდნელად გადმოსულა სქელი ჯანღი და შთაუნთქავს ჩვენი გმირების იდილიური სურათი:

„მხოლოდ მდინარის ხმა ისმის,
დაბლა მიქანავს ხეველითა
დაუწყულთ დასცქერს პირიმზე
მოლერებულის ყელითა!"

ასე შეუდარებელი ოსტატობით აწყობილია მთელი კომპოზიცია „სტუმარ-მასპინძელში", პოემიდან ისმის აჯანყებული ბუნებისა და თემიდან გადამდგარ ტიტანურ ადამიანთა სულიერი ჯახანი. პოემაში მოყვანილია ბუნება მომქმედ პირივით და სიუჟეტის განვითარებაში იგი ადამიანივით ამოქმედებულია. ბუნებასთან ასე ორგანიულად ქართულ პოეზიაში არავინ მისულა და ასეთი მონუმენტალური სახეები ქართულ პოეზიაში არავის გამოუკვეთია. ვაჟა თავისი პოეტური პოტენციით თავისი გმირობის და ვაჟკაცობის კულტით ეხმაურება ჩვენს სინამდვილეს და ახალ სიცოცხლეს იწყებს საბჭოთა სამშობლოში.

ვაჟა-ფშაველას გარდაცვალებიდან 25 წლისთავის გამო

ვაჟას

მთებს იყავ შეხიზნებული
ბარად შავდღეთა მნახველი,
მთის პოეზიის ფუქურა
მაგ მთებზე მაღლა ახვეილი.
ჩვენც გვავაჟკაცებს, მგოსანო,
ეგ ვაჟკაცური სახელი
მთიელი ხალხის ნიჭის და
გმირობის გამომსახველი.
ხელში კალამი გიჭრიდა
მკლავებში ძალა დევური
მეფის დაგეშილ ქოფაკებს
ბევრს ურტყი ფშავისხევური.
ჩინ-მედლებს თაყვანს არ სცემდი,
ოქროს არ იყავ ჩვეული,
ხალხს უკვდავება უძღვენი,
მიწას — უმანკო სხეული.
მთის ვარსკვლავებში ბრწყინავდი,
როცა ცისკარი დგებოდა,
როდესაც მუშათა კლასი
ბრძოლისთვის ემზადებოდა,
როცა „დაჭრილი არწივი
ყვავ-ყორნებს ეომებოდა,
ეწადა ბეჩავს ადგომა,
მაგრამ ველარა დგებოდა“.
„ხარს — მთებში ნაიალაღევს“
სიმტკიცე გქონდა მთებური,
ამ საძოვრებმა გაზარდონ
„ხარები“ ვაჟასებური.
შენი სამშობლოს ბუნება,
შენი საუნჯის კრებული
დიდებით შეგვიმოსნია,
მზით არის გაბრწყინებული.
გორდა რომ შემოგჩიოდა
ჟანგ-მოკიდებულ ქარქაშით,
დღეს წითლად ჩაფერილია
საზღვრებზე გააქვს კაშკაში.
თუ მტერმა სადმე ასტეხა
ცოფმორეული განგაში
შამქორელთ გულისძგერასა
ქვაც გაიგონებს ჩარგალში.
გიყვარდა მთიელი ხალხის
შრომა, ლხინი და ღრეობა,
იქ გრძნობდი თავისუფლებას,
ის იყო შენი დღეობა,
ცხოვრება ჩინოვნიკური
არ გიჯდებოდა ჭკვაშია
დიაღ: „იმათთან სიცოცხლეს
სიკვდილი სჯობდა მთაშია“.
გიყვარდა ჩანგზე სიმღერა
ხალხთან შრომა და მხნეობა,
ჰანს არკი დაიზარებდნენ
მაღლა მთა, დაბლა ხეობა!
გიყვარდა შენი სამშობლო,
შენი წყალ-ჭალა ძლიერა
და მიწა ყვავილიანი,
გულს რომ გაყრია ფხვიერა.
მადლი შენს აღმზრდელს,
მგოსანო,
ვინც შენ გასწავლა ანბანი,
ვინც ყრმა-ფუნჩულა უმეცარს
გადმოგახურა საბანი,
ვინც მკერდის ძუძუთ გაწოვა
ია-ვარდების ნაბანი
ვინც შეგაყვარა ბუნება
ეგ შენი ტრფობის საგანი.
ალსდექი დიდო მეჩანგევ,
დრო აღარ არის წოლისა,
წაშლილა მამა-პაპური
საზღვრები მთა-ბარს შორისა,
გადაგვავიწყდა წარსული
მუდამ შიშის და ძრწოლისა,
[illegible]
მუდამ იცოცხლებს ეს შენი
საკაცობრიო სახელი.

ა. ქუშხეველი
(ა. კუდიანაშვილი)
სოფ. ველათ-ხევა, თიანეთის რაიონი.

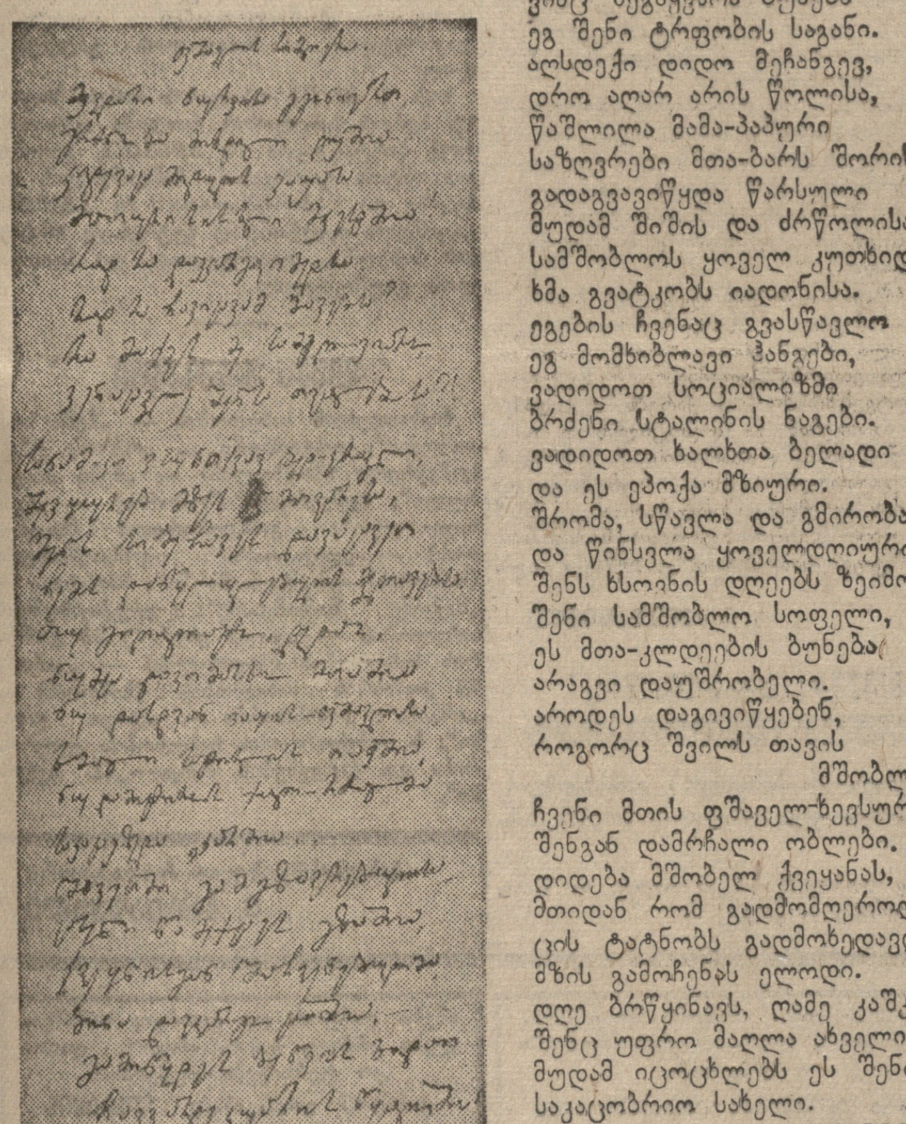

ვაჟას ავტოგრაფი

ვაჟა-ფშაველას

[illegible]

გზა მისცემოდა შენს სურვილს აზრის ლოდებზე მყნობასა.
სიმართლის კარებს გიხშობდნენ და გიცხადებდნენ წყრომასა,
ნიჭსაც უწყალოდ სთელავდნენ, არ გიფასებდნენ შრომასა.

გინდოდა გეხსნა სამშობლო, ხმლით გაჭრილიყავ ველადა,
როგორც ფოლადის მახვილი, შენი კალამიც ელავდა,
„ვაჰ დედა თქვენსა ყორნებო, ცუდ დროს ჩაგიგდავთ ხელადა,
თორემ ვნახავდი თქვენს ბუმბულს გაშლილს გაფანტულს ველადა“.

ისმოდა ფშავის-ხევური „მთიდან ყვირილი ხარისა“,
და მწვერვალების ჩივილი ღილღველთა ნაოხარისა.
ბარიდან ვეფხვის კივილი, დამწყები ქარიშხალისა,
ტანჯული ხალხის იმედი-ნუგეში მომავალისა.

სისხლით და ცრემლით ირწყოდა მიწა გმირების ნაკვალი,
შენ, როცა თესლი დასთესე შთამომავლობის სამკალი,
აროდეს დაგვავიწყდები მხატვრული სიტყვის სარდალი.
ნეტავი ახლა გაჩვენა აყვავებული ჩარგალი.

სოციალიზმის შემომქმედს შენც უმღერებდი ქებასა
შენც ჩვენთან იზეიმებდი ხალხის ხსნასა და შვებასა;
ნახავდი თავისუფლებას — ცხოვრების გემოვნებასა,
ჩვენ ახალ გზაზე მივდივართ, ვყვებით სტალინის მცნებასა.

სად არაგვს გამოჰყოლია სისწრაფე ნიავ-ქარული,
სადაც ეყარა ლოდები „შავფერა ციხის კარული“,
ხოშარის გორით გესმოდა მწარე ქვითინი ქალური,
სადაც დაიღრჩო წიწოლა ბრძოლიდან გამოპარული, —

იქ ავტომ შეიგრიალა — გაეჭრით მთები კლდიანი,
მოვაწყვეთ კოლექტივები და შრომა ხალისიანი,
ფშაველ-ხევსურთა მიწასაც ჰფარავენ ვარდნი-იანი,
შენსა სამარეს ამკობენ მისი დეკა და ღვიანი.

შენ ჩვენი სიამაყე ხარ და ჩვენი მიწა-წყალისა,
მთებში გაჭრილი ელვა ხარ ხმიკაურის ხმალისა.
ნუმც მოაკლდება ქვეყანას სხივი ბელადის თვალისა,
კიდევაც აღიზრდებიან მგოსნები შენი გვარისა.

გელა ლიქოკელი
სოფ. ბარისახო (ხევსურეთი), დუშეთის რაიონი.

ვაჟა-ფშაველა უკანასკნელ წლებში.

მოგონებანი ვაჟაზე

ახლა უკვე შორეულ წარსულს ეკუთვნის ის გამოურკვეველი ცნობისმოყვარე წუთები, როცა სარკმელიდან ვუთვალთვალებდი ოთახში ჩაკეტილ მამას, რომელიც წინ და უკან აბიჯებდა და რაღაცას ხმამაღლა ჩაილაპარაკებდა, შემდეგ პატარა მაგიდას მიუჯდებოდა, ქაღალდზე დასწერდა ან, მისი სიტყვით რომ ვთქვა, „დაბღერტყდა“ ხოლმე. ამ დროს ჩვენს ოჯახში სრული სიწყნარე სუფევდა. დედა ჩემი — ქაკე — ბავშვებს დაგვაპურებდა და სათამაშოდ გვაგზავნიდა. თვითონ ეზოში ტრიალებდა თითქმის ფეხაკრეფით და სცდილობდა შინ არ შესულიყო. როცა დროს ვიხელთებდი და დედის ყურადღებას ვეკარგებოდი, კვლავ ფანჯრიდან ვუჭვრეტდი. აი, მამა გაჩერდა, ერთ წერტილს მიაშტერა თვალი, ხმამაღლა ჩაილაპარაკა, კედლიდან ჩონგური ჩამოიღო, დაამღერა და შემდეგ ისევ მიუჯდა მაგიდას საწერად.

თქმა არ უნდა, ყველაფერი ეს მე და ჩემს და-ძმებს უცნაურად გვეჩვენებოდა. მაგრამ სულგანაბული ვუცდიდით, როცა მამა გამოვიდოდა გარეთ: თუ კარგ გუნებაზე იყო მიგვიხმობდა და წაგვიკითხავდა, თან ასეთ კითხვას დაატანდა ხოლმე — „მოგწონთ ბაღლებო?“.

მახსოვს ერთხელ ხელში ქაღალდებ-ჩაბღუჯულმა ბავშვები სკამლოგინზე ჩამოგვსხა, დადგა და წაგვიკითხა „ღილა და კვირისა“. ბევრ ღილას დამარცხებამ გული აგვიჩუყა. ჩემმა ძმამ კიდევაც იტირა. მე შევხედე მამას — მასაც ცრემლი ჩამოდგომოდა. ასეთი განცდები ბევრი მახსოვს.

გლეხურ სამეურნეო ცხოვრებაში ჩაფლულს ვაჟას დღით წერა მაინც იშვიათად უხდებოდა. მეტწილად ღამით სწერდა, როცა ყველას მძინარს შევიგულებდა.

ახლა, როცა ვიგონებ მთელ მის ცხოვრებას, ნათლად მესახება, რომ ვაჟა მარტო ჩაკეტილ ოთახში როდი ქმნიდა თავის სიმღერებს. გზაზე, ყანაში, სამწყესურში... მას განუშორებლად ედო უბეში ქაღალდი და ფანქარი. ასეთი შემთხვევის მოწმეც ვყოფილვარ: უცებ შედგებოდა მამა — ეტყობოდა რაიმე მოეწონა — მწვანე, კლდე, მთები, ტყე ან მდინარე, დიდხანს გაუშტერებდა თვალს, შემდეგ უბიდან ქაღალდს და ფანქარს ამოიღებდა, რაღაცას ჩასწერდა. უფრო გვიან გავიგე, რომ ესეც შემოქმედების წუთები იყო. სამკალში, როცა დაიღლებოდა გრილოს მიაშურებდა, ჩაჯდებოდა და გულმოდგინედ სწერდა.

ზაფხულში თითქმის ყოველ კვირადღეს ნაწერებს ხურჯინში ჩაალაგებდა და თიანეთისაკენ გაეშურებოდა. იქიდან ახერხებდა მათ გადაგზავნას თბილისში. ამავე გზით ჩამოჰქონდა ჟურნალ-გაზეთები; მათში ხშირად გვხვდებოდა მამის ნაწერები, რომელთაც სულგანაბული ვეწაფებოდით. ერთხელ ამ გზით მამამ ამოიტანა ცალკე წიგნაკად დაბეჭდილი თავისი პოემა „ბახტრიონი“ და დაგვირიგა. მაშინ ვაჟა არაჩვეულებრივ სიხარულს განიცდიდა.

გლეხურად მცხოვრებს ვაჟას გლეხი ძლიერ უყვარდა და „თავის ხალხს“ როგორიც თვითონ იტყოდა მათზე, „არავის დააჩაგვრინებდა“.

მახსოვს ერთხელ ტყის მცველებმა დაიჭირეს გლეხები. ეს რომ მამამ გაიგო, თოფი აიკიდა და მცველებს დაედევნა. სატყეო მეურნეობის უფროსმა ჩაფრები მოიშველია. დაესხნენ მამაჩემს, გაუკრეს ხელები და თიანეთში ჩაიყვანეს. რამდენიმე დღის შემდეგ მამა შინ მოვიდა. ერთხელ გზათ შეჰყროდა იმ მეტყევეს, რომელიც ცხენით მოდიოდა. მამამ თურმე შესძახა:

— აბა ძირს ჩამობრძანდი! მაშინ, რომ ვაჟკაცობდი, ახლა დაგჭირდება!

ჩამოეთრია ცხენიდან ძირს და ეცემა.

გლეხთა ყრილობებზე, თუ ვაჟა იქ იყო, მამასახლისი ან პრისტავი ხმამაღლა კრინტს ვერ სძრავდნენ, ძალიან ეშინოდათ გლეხის მოსარჩლისა.

მთიულებიდან ვაჟას თუშები უყვარდა და ლაპარაკში ხშირად აჯავრებდა — „გვაცხელ-გვაგრილნათ“ — მათებურ იტყოდა ხოლმე. ხევსურები უყვარდა და ისინიც პატივს სცემდნენ. ვაჟას „ვეფხვს“ ეძახდნენ.

ნადირობასთან ერთად თევზაობა უყვარდა. სათევზაოდ ჩვენც დავყავდით. ცურვა კარგი იცოდა. არაგვს ვაღმა მჟავე წყლები აღმოაჩინა. კოკით მოჰქონდა ხოლმე შინ ეს წყალი. საჭმელებიდან მოსწონდა ხინკალი, თევზი, სოკო, ხაჭო. ერთხელ მე ასეთი ლექსიც გამომითქვა:

„ენაცვლოს თვისი პატრონი
თავის თვალყვითელ ცოცასა,
დავალის წიწოლაითსა
დამბალ ხაჭოსა ზიდავსა,
რომელიც უფრო კარგია
წინა ფეხითა სინჯავსა...“

O

როცა წამოვიზარდენით და წიგნს დავეწაფეთ, მამამ თანდათან გული გაგვიხსნა და მწერლობაზეც დაგვიწყო ბაასი. მე მგონია, ვაჟას მშობლები ისე არ უყვარდა, როგორიც ილია. ეს მისთვის ყველაზე ძვირფასი სახელი იყო სამშობლოს შემდეგ. მას ის საკუთარ მამად სთვლიდა და აღტაცებით გველაპარაკებოდა მასზე. ხშირად ზეპირად წაგვიკითხავდა ადგილებს „აჩრდილიდან“, „განდეგილს“ და გვინერგავდა გულში მისდამი ღრმა სიყვარულს. როცა ილიას საზარელი მკვლელობის ამბავი შეიტყო, მწარედ აქვითინდა და თბილისისაკენ გამოეშურა.

ხშირად გვიკითხავდა აკაკის ლექსებსაც. აკაკი მოსწონდა თავისი ხალხურობით. ძალიან უყვარდა ალ. ყაზბეგიც.

მისგან გავიგეთ ჩვენ რუსი მწერლების სახელებიც — პუშკინი, ლერმონტოვი. „ვეფხის-ტყაოსანს“ ხშირად კითხულობდა. ცალკე „ამბებს“ ჩვენც გვიკითხავდა ხოლმე და გვატყვევებდა რუსთაველის უკვდავი ლექსით.

თავის თანამედროვე მწერლებში ხშირად გველაპარაკებოდა შიო მღვიმელზე, შიო არაგვისპირელზე და იროდიონ ევდოშვილზე, რომელთაც ვფიქრობთ, ვაჟაც ძალიან უყვარდათ.

თამარ რაზიკაშვილი

ილო მოსაშვილი

ვაჟას სოფელი

უცხო თვალი ვერც კი შენიშნავს სოფელს.

ირგვლივ ტყით შემოსილი მთებია ამართული და აქაიქ დაკიდულ ფერდობზე შედგმული სახლები ატეხილ ბალახსა და ბუჩქნარს დაუფარავს.

ვაჟას პატარა, ღარიბული სახლი მდინარე ჩარგულას გადასცქერის და ასიოდე ნაბიჯიდან ძლივს მოსჩანს.

ზურგიდან აყუდებული მთები, გვერდით — ჭიჭახევას ვიწრო ხეობა, გაღმა—ტყით დაბურული თავჩაჩქნიანი ახუნისგორი და შორს, მარცხნივ, ვაჟას საოცნებო საშუბის მთები, მარად მრისხანე და ზვავიანი.

რა გაათავებს ფშავეთის ლოდებს,
ხევებს ქვიშიანს, რძიან ბალახებს!
ამოვა მზე და ბაჯაღლო ზოდებს
თოვლიან მთებზე ამოალაგებს.
რა გაათავებს ფშავეთის ქოხებს,
ლრუბლის ბუმბულში გახვეულ ნაჭირს!
წამოვა ზვავი, ახოებს მოხევს
და ჩანჩქერებში ჩაიტანს ძახილს...

სიჩუმე, ირგვლივ. განაბული მყუდროება.

ფერდოდან ფერდოზე კაცის იშვიათ გადაძახილს სხვადასხვა ხმაზე იმეორებენ ხევები, თითქოს კლდეებში დასაფრებულნი ერთმანეთს მუქარას უგზავნიან.

ვაჟას სახლს უკან, ქედზე, თალრის ვაზივით დაგრეხილი ბილიკი ადის. აივლი მას და, პატარა, ღია ფერდოზე მოსჩანს ძველი ნასაყდრალი, ქრისტიანობის ეს ერთადერთი ნიშანი მთელს ამ ხეობაში, ისიც წაშლილი და დარღვეული. ამ საყდარში ეწეოდა მღვდელმსახურებას ვაჟას მამა—პავლე მღვდელი, კაცი მეტად ნიჭიერი და ენამახვილი, რომლის მოსწრებული, საოხუნჯო ლექსები დღემდე შენახულან ხალხში.

აქვე იდგა ძველისძველი ციხებელლებიც, სადაც ჩარგლელები და ძახლობელი სოფლები მტერზე ლაშქრობისას სათემო დოვლათს ინახავდნენ, უფრო გვიან კი ხატების საწირავ ჭირნახულსა და ცხვარ-ძროხას. ამ ბელლებშივე ხდიდნენ სადღეობო ლუდსა და არაყს და შემდეგ, შეზარხოშებულნი, მოსწრებულ ლექს-შაირობაში იწვევდნენ ერთმანეთს. დიდხანს იდგნენ ძირგანიერი ბელლები და მათს კედლებში დიდხანს ისმოდა მუდამ ნაღვლიანი და ერთფერი ფშაური:

„შამღერნება მწადიანო,
ჯალაბნ არა სჩადიანო“...

დიდხანს ჰყავდა ტყვეობაში ხატსა და სალოცავს ფშავლის ოჯახი. „სამება“, „ლაშარი“, „ცაბაურთა“ და ვინ მოსთვლის, კიდევ რამდენი ხატი და ნიში ჰყავდა მას მოდავედ. ავად გახდებოდა ფშაველი თუ კარგად, ზვავში მოჰყვებოდა თუ ჯავრიან არაგვს გადაურჩებოდა,—სულ ხატის ბრალი იყო. ხატი და ნიში ყოველწუთიერად ერეოდნენ მის ცხოვრებაში, მისი ჭირნახულის მოზიარენი და მონაწილენი იყვნენ.

ახლაც კი, როდესაც მთის მიუვალ სოფლებსა და კუთხეებსაც მისწვდა რადიო, ელექტრობა და ავტომანქანა, ზოგიერთ ფშავლის გონებას ცრუმორწმუნეობის ბურანი ჯერ კიდევ მთლიანად არ აჰყრია.

მე და საქ. კ. პ. (ბ) დუშეთის რაიკომის მდივანს ამხ. მიხანაშვილს ჩარგლის გზაზე ცხენებზე დასახლებული ფშავლის მთელი ოჯახი შემოგვეყარა. მათ წინ რქებზე თოკმობმული კურატი მიუძღოდათ. ერთი კვირის საგზლით გაეტენათ ხურჯინები. ხურჯინებშივე ჩაესვათ ძუძუთა ბავშვები და გრძელ გზას გასდგომოდნენ.

— საით ამხანაგებო? — მორიდებით გამოელაპარაკა ამხ. მიხანაშვილი.

— ცაბაურთას,—საკლავი გვყავის შათქმული, — მოკლედ უპასუხა გლეხმა პავლე გარსევანაშვილმა.

როგორც შემდეგ გამოირკვა, ჩარგლიდან შირაქში გადასახლებული ოჯახი საგანგებოდ ჩამოსულა აქ თავის ძველი სალოცავების მოსაგონებლად, ხარიც იქიდანვე წამოუყვანია და ახლა პირდაპირ ხატში მიემგზავრებოდა თავის აქაურ ნათესავებთან ერთად.

ერთ კვირას შირაქიდან ჩარგლამდე იარეს, ორ-სამ დღეს საცალფეხო ბილიკებით სალოცავს ძლივს ძიაღწევენ. ახლა ამოდენა ხურჯინებს, ამდენ ხორაგს, ამოდენა ხარს ვიდრე გაათავებენ, რა დრო და ხანი დასჭირდებათ!

შირაქში კი მოსავლის გახურებული აღებაა, მთაში თიბვა და საქონლის საზამთროდ მზადება. რამდენი დრო და მუშა ხელი აკლდება ოჯახს, კოლმეურნეობას, მთელ ქვეყანას! ჩარგალი სავსეა ნასახლარებით.

უმიწობამ, უგზოობამ, ზვავმა და ნამქერმა დიდიხნის წინათ აჰყარა აქედან ხალხი. ვაჟა გულისტკივილით აცქერდებოდა ფშავლის გაჭირვებულ ცხოვრებას. კაცი მთელს წელიწადს ერთი ფარდაგისოდენა ნახნავს აკლავდა თავს და მშიერი რჩებოდა. ვაჟა ფიქრობდა, ცდილობდა გაეადვილებინა მისთვის მთის ჯიუტსა და გაუტეხელ ბუნებასთან ჭიდილი. ბოლოს ვერაფერი გააწყო და თვითონვე უმეთაურა ფშავლების ბარში გადასახლებას. ხმალ-ხანჯალ ასხმულს ცხენით რამდენჯერ უმგზავრია მას ჩარგლიდან შირაქამდე. ხუთი დღეღამე ელეოდა გზაში.

მახსოვს, ჩემს ჭაბუკობაში ერთხელ, ამ მგზავრობის დროს კახეთში ჩვენსა ჩამოხტა. ვიღაც ბოქაულ ცისკარაშვილს აგინებდა გულჯავრიანი. შირაქში ფშაველების დასახლებას არ ანებებდა თურმე, სასამართლოში მისთვის სილა გაეწნა და ვაჟა დაეჯარიმებინათ.

ბოლოს მაინც თავისი გაიტანა.

გული სტკიოდა ვაჟას. ხალხი ბარში მიიხვეტებოდა, მთა ცარიელდებოდა. მას მთაში დარჩენილებზეც გული სტკიოდა...

ჩარგალში ახლა სულ ორმოცდაათ კომლამდი მცხოვრებია, მაგრამ იგი აღარა ჰგავს ვაჟას დროის ჩარგალს.

ბოლშევიკური პარტიის და საბჭოთა მთავრობის მზრუნველ ხელს ჩვენს ქვეყანაში რა დარჩენია უყურადღებოდ, რომ თავისუფლების მოყვარე, ლაღი და ნიჭიერი ფშავხევსურები მრისხანე ბუნების ტყვეობაში დაეტოვებინა!

ძნელი იყო მთის ჯიუტ ზნეჩვეულებებთან და ადათებთან ბრძოლა, უფრო ძნელი მისი მკაცრი ბუნების დამორჩილება. ნახევარ წლობით ქვეყნიერებას მოწყვეტილ მთის ხალხს ხშირად შიმშილით სიკვდილი დაჰმუქრებია.

არსად იყო სკოლა, არსად ექიმი და აფთიაქი. ნავთის მაგიერობას კვამლიანი კვარი და შუაკერის ცეცხლი ეწეოდნენ. უკანასკნელ ხუთექვს წლამდე ფშავ-ხევსურეთს ურემი არ უნახავს. მაგრამ ქართველი ხალხის დიდმა მოჭირნახულემ ამხ. **ლავრენტი ბერიამ** მთასაც მალე დაატყო თავისი მადლიანი ხელი.

კლდეებით და ზვავებით ჩაკეტილ არაგვის ხეობაში ავტომანქანამ დაიგუგუნა, ხევსურის ბანურში ელექტრო-სანათური აენთო, საავადმყოფო, აბანო, სკოლა, სამკითხველო ფშავ-ხევსურეთსაც ეღირსა. გზა კი არა, მთელი ჩვენი ქვეყნის განახლებული ცხოვრება შევიდა მთაში. სოფ. ჩარგლის ვაჟა-ფშაველას სახელობის კოლმეურნეობა მხოლოდ ერთი წლისაა. მასში მთელი სოფელია გაერთიანებული და ჩარგლელები მტკიცედ და მონდომებით შესდგომიან ახალ ცხოვრებას.

ერთი წელიწადი ჯერ კიდევ ცოტაა, რომ საკოლმეურნეო შრომის ძალა და სიტკბო იგრძნოს გლეხმა. მერე აქ, მთაში, სადაც სახნავ-სათესიც, სათიბიც და საძოვარიც ნაჭერნაჭერ გაფანტულა ფერდოებზე და ბუნებრივი პირობები შეუძლებელს ხდიან რთული სასოფლო-სამეურნეო იარაღების გამოყენებას. ცელი და ნამგალი მთაში ჯერ კიდევ დიდხანს დარჩება გლეხის განუყრელ მეგობრად. ლირლიტა გუთანი და მარხილიც ბევრს საქმეს გაუკეთებს მას, თუ სტალინურ საკოლმეურნეო წესდებას მტკიცედ შეუფარდა და დაუმორჩილა თავისი შრომა.

კოლმეურნეობის თავმჯდომარე ამხ. გიორგი გორძამაშვილი ფშაური სიდინჯით გვიყვება ჩარგლელი კოლმეურნეების ცხოვრებას.

მათ უკვე მსხვილფეხა საქონლის დიდი ფერმა მოუწყვიათ, მეფრინველეობის ფერმის მოწყობასაც შესდგომიან და წელსავე ყიდულობენ ცხვარსა და ფუტკარს. მათი კოლმეურნეობა ვაჟას სახელს ატარებს. ამ სახელს ისინი წმინდად ინახავენ და თავს არ შეირცხვენენ მთის კოლმეურნეებს შორის.

ვაჟას ოჯახი ჯერ კიდევ ცოცხალია. მისი მეუღლე — თამარი დღედა არწივივით დასტრიალებს რაზიკაანთ კერას და სიყვარულით აცლის მტვერს ვაჟას დაუქმებულ ქამარ-ხანჯალს.

მას ახსოვს — ვაჟას განიერი მხარბეჭი თანდათან როგორ გალუნა უმადურმა ცხოვრებამ. ახსოვს — თითქმის ყველასაგან მივიწყებული, ზამთრის გრძელს ღამეში, ბუხრის სინათლეზე კალმით რომ მიჯდებოდა და განთიადამდე, თავისთვის რაღაცას ჯავრობდა და დუდუნებდა.

ეს ცხოვრებაც ნახა თამარმა. ვაჟა მხოლოდ დიდი **სტალინის** დროებამ დააფასა. მისთვის დიდუბე იპატარავა და მთაწმინდის გადაასვენებინათ.

ამიტომ მოხუცი სიყვარულით ახსენებს დიდი ბელადისა და მისი სახელოვანი თანამებრძოლის ამხ. **ლავრენტი ბერიას** სახელს.

უყვარს ეს ქვეყანა, ეს დრო. უყვარს კი არა, ჩვენი ცხოვრებით ცხოვრობს, ჩვენი გრძნობებით ცოცხლობს.

უკვე სიბერისგან მხრებში მოხრილი, საკავშირო უმაღლესი საბჭოს საოლქო საარჩევნო კომისიის წევრი იყო და საყვარელი ბელადის სახელს მთელი ფშავ-ხევსურეთის ერთსულოვან ხმას უგზავნიდა:

რა დააღონებს ბელადო,
თუნდ მოხუცს ჩემის ხნისასა,
დავჯდები და ყურს დავუგდებ
ძახილს არაგვის წყლისასა:
შენს გამარჯვებას გვიამბობს,
შენის ჭკვიანი გზისასა,
ფშავ-ხევსურეთიც რო გიყვარს
მკლავ იმით გიგავ კლდისასა,
შენმა გაზრდილმა ბერიამ
შუქს დაგვაწაფა მზისასა,
ელექტრონები შავვიბა,
ღამე მოსვლას ჰგავ დღისასა,
ამას გვიამბობს არაგვი
ფშავ-ხევსურეთის მხრისასა.
დაგვიძახოდეთ მალიმალ,
დღეს ვატირებთ მტრისასა,
ბევრი უჭრავ და უკაფავ
ფხას ამ გაცვეთილ ხმლისასა.

გერმანიის მზადება ინგლისზე თავდასასხმელად

[illegible] რმანელებს განზრახვა აქვთ ინგლის-ზე თავდასასხმელად გამოიყენონ [illegible] შეტევის დღე უკვე მოახლოვდა." (საკდესი).

ინგლისის საზღვაო სამინისტროს სავაჭრო ფლოტის ზარალის შესახებ

ლონდონი, 6 აგვისტო (საკდესი). როგორც ინგლისის საზღვაო სამინისტრო იუწყება, სავაჭრო ფლოტმა მტრის მოქმედების გამო ერთი კვირის განმავლობაში, 29 ივლისამდე დაჰკარგა: ინგლისის 18 გემი 65.601 ტონა საერთო წყალწყვისა და მოკავშირეთა ორი გემი 7090 ტონა წყალწყვისა, სულ 20 გემი 72.691 ტონა საერთო წყალწყვისა.

4 აგვისტოსათვის გერმანიის სავაჭრო ფლოტის ზარალი გადიდდა დაახლოვებით 918.000 ტონამდე, იტალიის ფლოტის ზარალი — 254.000 ტონამდე, რაც საერთოდ 1.172.000 ტონას უდრის. ამ ციფრს კიდევ უნდა მიემატოს 26.000 ტონა საერთო წყალწყვის რამდენიმე გემი, რომლებიც წინათ ნეიტრალურ ქვეყნებს ეკუთვნოდათ, მაგრამ ამჟამად მტრის კონტროლქვეშ იმყოფებოდა.

გასულ კვირას გერმანიამ განაცხადა, რომ უკანასკნელი ხუთი კვირის განმავლობაში ინგლისის სავაჭრო ფლოტმა 1.267.000 ტონა საერთო წყალწყვის რამდენიმე გემი დაჰკარგაო. „სინამდვილეში კი, — განაგრძობს საზღვაო სამინისტრო, — ჩვენს სავაჭრო ფლოტს ომის დაწყების მომენტიდან ასეთი ზარალი არ მოსვლია".

რუზველტის განცხადება პან-ამერიკული თანამშრომლობის შესახებ

ნიუ-იორკი, 7 აგვისტო (საკდესი). ასოშიეიტედ პრესის სააგენტოს გადმოცემით, ამასწინათ ჰავანაში დამთავრებული კონფერენციის გამო, რუზველტმა არგენტინის, ჩილის, პარაგვაისა და ურუგვაის წარმომადგენლების პატივსაცემად საუზმე გამართა.

პრესის წარმომადგენლებთან საუბრის დროს რუზველტმა განაცხადა, რომ დასავლეთ ნახევარსფეროს ქვეყნებისათვის საავიაციო ბენზინის მიწოდება იმ დროს, როდესაც ამერიკის შეერთებულმა შტატებმა აზიასა და ევროპაში ბენზინის ექსპორტის ემბარგო შემოიღო, წარმოადგენს იმის ილუსტრაციას, თუ რა პან-ამერიკული ღონისძიებებია მიღებული თავდაცვისათვის. ამერიკის შეერთებულ შტატებს, სთქვა რუზველტმა, არ შეუძლია გაიტანოს საავიაციო ბენზინი ევროპასა და აზიაში იმიტომ, რომ ეს ბენზინი საჭიროა ამერიკის შეერთებული შტატებისა და სხვა ამერიკული ქვეყნების თავდაცვის საჭიროების დასაკმაყოფილებლად. შეკითხვაზე — თუ როგორ უყურებს იგი გენერალ პერშინგის წინადადებას, რომ ამერიკის შეერთებულმა შტატებმა ინგლისს 50 საესკადრო ნაღმოსანი მიჰყიდოს, — რუზველტმა პასუხი არ გასცა.

შვეიცარიის კომპარტიის საქმიანობის აკრძალვა

ლონდონი, 7 აგვისტო (საკდესი). გაზეთ „ტაიმსის" ჟენეველი კორესპონდენტი გადმოგვცემს, რომ შვეიცარიის ფედერალურმა საბჭომ გამოსცა დეკრეტი, რომლის თანახმადაც აკრძალულია კომპარტიის ყოველგვარი საქმიანობა. ამ დეკრეტით აგრეთვე აკრძალულია კოლექტიური და ინდივიდუალური კომუნისტური პროპაგანდა.

იუგოსლავიის გაზეთი საბჭოთა კინემატოგრაფიის შესახებ

ბელგრადი, 7 აგვისტო (საკდესი). გაზეთმა „ნოვა დობამ" 3 აგვისტოს ნომერში მოათავსა სტატია საბჭოთა კინემატოგრაფიის შესახებ, რომელშიც სხვათაშორის სწერს:

„უკანასკნელ წლებში ჩვენს ეკრანებზე დროგამოშვებით უჩვენებენ ზოგიერთ საბჭოთა ფილმს, რომლებსაც არ შეუძლიათ სრული წარმოდგენა მოგვცენ საბჭოთა კინემატოგრაფიის მხატვრულ კულტურაზე. ცნობილია, რომ საბჭოთა კინემატოგრაფიამ და განსაკუთრებით მისმა რეჟისორებმა პუდოვკინმა, ეიზენშტეინმა, არტისტმა მოსკვინმა მხატვრულობის მაღალ ხარისხს მიაღწიეს. საბჭოთა რუსეთს ამჟამად კინოსურათების შექმნის უდიდესი შესაძლებლობანი მოეპოვება. საბჭოთა კავშირში ყოველწლიურად დაახლოებით 500 ფილმს ამზადებენ. ამ უდიდესი პროდუქციის გამოსაშვებად საჭიროა კინომრეწველობის სპეციალისტთა: არტისტთა, რეჟისორთა, სცენარისტთა და სხვ. უდიდესი რაოდენობა. მოსკოვში სპეციალურად შექმნილია კინემატოგრაფიის ინსტიტუტი, რომლის ამოცანა არის საბჭოთა კინემატოგრაფიისათვის საჭირო კადრების შექმნა და აღზრდა.

ჩვენი ქალაქის კინომოყვარულები და მთელი ჩვენი ქვეყანა სიხარულით შეხვდა განცხადებას, რომ ახლო მომავალში დაიწყება საბჭოთა ფილმების „ცირკის", „ტრაქტორისტების" და სხვ. ჩვენება".

უკანასკნელი ცნობები

გერმანიის სარდლობის ცნობა

ბერლინი, 8 აგვისტო (საკდესი). გერმანიის საინფორმაციო ბიურო გადმოგვცემს გერმანიის არმიის უმაღლესი სარდლობის შემდეგს ცნობას:

„ერთმა ჩვენმა წყალქვეშა ნავმა ჩასძირა მტრის სამი შეიარაღებული სავაჭრო გემი 16 ათასი ტონა საერთო წყალწყვისა. 7 აგვისტოს ღამით გერმანიის თვითმფრინავებმა ჩააწყვეს ნაღმები ინგლისის რამდენიმე ნავსადგურის წინ და იერიში მიიტანეს სამხედრო მრეწველობის რამდენიმე ქარხანაზე, აგრეთვე საზენიტო არტილერიის პოზიციებზე და შუქურებზე. ყუმბარები დაუშინეს ლეილენდში მოტორების დამამზადებელ ქარხნებს, ვიკერს-არმსტრონგის საავიაციო მოტორების ქარხნებს გესტერის მახლობლად და საავიაციო ქარხნებს იოვილის მახლობლად, აგრეთვე სამრეწველო საწარმოებს პლიმუტის მახლობლად. შემდეგ ყუმბარები დააყარეს საზენიტო არტილერიის პოზიციებს და შუქურებს მანჩესტერის, კარდიფის, დორჩესტორისა და პლიმუტის მახლობლად. ღამით 7 აგვისტოს მტრის თვითმფრინავები დაფრინავდნენ ჩრდილოეთ და დასავლეთ გერმანიაზე. მათ მიერ ჩამოგდებულ ყუმბარებს სერიოზული ზიანი არ მოუყენებიათ. ესენის ერთერთ გარეუბანში, აგრეთვე დატელნის მახლობლად დაზიანებულია საცხოვრებელი სახლები. გაჩენილი ხანძრები სწრაფად იყო ჩაქრობილი სამოქალაქო საჰაერო თავდაცვის ორგანიზაციების დახმარებით. დანგრეულია გლეხის ერთი ბეღელი. ჩამოგდებულია მტრის ორი თვითმფრინავი".

ინგლისის ავიაციის მოქმედება

ლონდონი, 8 აგვისტო (საკდესი). რეიტერის სააგენტო გადმოგვცემს, რომ, როგორც ავიაციის სამინისტროს კომუნიკეში აღნიშნული, დაბალი ღრუბლიანობისა და ცუდი ხილვადობის გამო ინგლისის ყუმბარმშენები ღამით 6 აგვისტოს იძულებული გახდნენ ხელი აეღოთ მთელი რიგი სამხედრო ობიექტების ბომბარდირებაზე გერმანიაში. მაგრამ მიუხედავად ცუდი მეტეოროლოგიური პირობისა, ინგლისის ყუმბარმშენებმა დააყარეს ყუმბარები ნავთსახდელ ქარხანას ჰამბურგში, აგრეთვე მთელ რიგ ობიექტებს გერმანიაში, ინგლისის ყუმბარმშენთა სხვა შენაერთებმა იერიში მიიტანეს აეროდრომებზე ჰოლანდიასა და ჩრდილოეთ გერმანიაში. ბომბარდირების შედეგად დანგრეულია რამდენიმე ანგარი. ინგლისის ერთერთი თვითმფრინავი არ დაბრუნებულა თავის ბაზაში.

ისარგებლა რა დაბალი ღრუბლიანობით, ინგლისის ერთერთი ყუმბარმშენი თავს დაესხა პარიზის აეროპორტს ლე-ბურჟეს. აეროდრომზე იყო გერმანიის რამდენიმე ორმოტორიანი თვითმფრინავი, ხოლო ანგარების მახლობლად იდგნენ გერმანიის საშუალო ზომის ყუმბარმშენები. ინგლისის თვითმფრინავების თავდასხმა პარიზის აეროპორტზე სრულებით მოულოდნელი იყო გერმანელებისათვის. ამ თავდასხმის დროს ინგლისის მფრინავებმა ჩამოაგდეს ყუმბარები და მიიმალნენ ღრუბლებში ჯერ კიდევ მანამდე, სანამ საზენიტო არტილერია მათ სროლას აუტეხდა.

ავგური საომარ მოქმედებათა განვითარების პერსპექტივების შესახებ

ნიუ-იორკი, 8 აგვისტო (საკდესი). გაზეთ „ნიუ-იორკ ტაიმსის" ლონდონელი კორესპონდენტი ავგური სწერს: საფრანგეთის დამარცხებამ შექმნა ისეთი მდგომარეობა, რომ გერმანიას საკმაოდ დიდი რესურსები აქვს, რათა ერთდროულად ფართო მაშტაბის რამდენიმე ოპერაცია აწარმოოს. ინგლისის ავიაციის გადიდებისა და გაუმჯობესების გამო, სწერს ავგური, [illegible] წყაროებს ეგვიპტესა და ერაყს შორის. იტალიის პოზიცია ლიბიაში ამჟამად მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა საფრანგეთის დამარცხების გამო. იტალიის რამდენიმე საარმიო კორპუსი, რომლებიც წინათ თავმოყრილი იყო ტუნისის საზღვარზე, ამჟამად გადაყვანილია სხვა რაიონებში. ზოგიერთი ვარაუდით იტალია შესძლებდა გამოეყვანა ეგვიპტის წინააღმდეგ გასალა- [illegible]

საბჭოთა ფეხბურთელების სახეიმო შეხვედრა სოფიაში

სოფია, 8 აგვისტო (საკდესი). [illegible] თად. აეროდრომზე ფეხბურთელებთა შესახვედრად მოვიდნენ საბჭოთა კოლონია სრულუფლებიანი წარმომადგენლის ამხ. ლავრიშჩევის მეთაურობით, ოფიციალური პირნი და ბულგარეთ-საბჭოთა კავშირის საზოგადოების წევრნი, სასპორტო ორგანიზაციების მრავალი წარმომადგენელი, ჟურნალისტები და სხვ. აეროდრომი მორთული იყო საბჭოთა და ბულგარეთის სახელმწიფო დროშებით. სტუმრებს ყვავილების თაიგულებით ელოდებოდნენ. ამინდი ვერ შეხვდა სტუმრებს კარგ მასპინძელსავით. მალე გაწვიმდა, მაგრამ უამრავი ხალხი მაინც არ იშლებოდა.

საღამოს 6 საათსა და 20 წუთზე სოფიის დროით მძიმე ღრუბლებში გამოჩნდა ორი ვერცხლისფერი თვითმფრინავი. თვითმფრინავები მოხდენილად დაეშვნენ აეროდრომზე. აღფრთოვანებული ხალხი „ვაშას" ძახილითა და მისასალმებელი შეძახილებით ხვდება თვითმფრინავთა კაბინების კარებში საბჭოთა სპორტსმენების გამოჩენას. საბჭოთა კავშირის სასპორტო დელეგაციას მიესალმა სსრ კავშირის სრულუფლებიანი წარმომადგენელი ამხ. ლავრიშჩევი. საბჭოთა კოლონიის სახელით სპორტსმენებს ყვავილები მიართვეს. განათლების სამინისტროს ფიზიკური აღზრდის განყოფილების უფროსი კაროვი პრემიერ-მინისტრისა და განათლების მინისტრის სახელით მიესალმა სტუმრებს. სტუმრებს მიართვეს ცოცხალი ყვავილების თაიგულები. გულთბილი მისასალმებელი სიტყვით მიმართა სპორტსმენებს დეპუტატმა ომარჩევსკიმ. სტუმრები და შემხვედრები ჩასხდნენ მანქანებში. უამრავ მანქანათა მწკრივი ქალაქისაკენ დაიძრა. სოფიის ათასობით მცხოვრებლები გზატკეცილის გასწვრივ დამდგარიყვნენ და გულთბილ სალამს უძღვნიდნენ სტუმრებს. ათი ათასობით სოფიის მცხოვრებლები ქუჩებს მოფენოდნენ. საბჭოთა სასპორტო ახალგაზრდობის წარმომადგენლებს ხვდებიან აღტაცებული დაუსრულებელი „ვაშას" ძახილით და მისალმებათა შეძახილებით: „დობრაია დოშლი!" (კეთილი იყოს თქვენი მობრძანება!"). მანქანები აივსო ცოცხალი ყვავილებით. ხალხი ელობება გზაზე მანქანებს, რომ ხელი ჩამოართვან საბჭოთა ფეხბურთელებს. ასე გრძელდება მთელ გზაზე საბჭოთა კავშირის სრულუფლებიანი წარმომადგენლობის შენობამდე. სრულუფლებიან წარმომადგენლობაში სპორტსმენები ცოტა ხანს დარჩნენ და შემდეგ წავიდნენ სასტუმროში „სლავიანსკაია ბესედა". მიუხედავად განუწყვეტელი წვიმისა, აქ სპორტსმენებს მრავალი საათის განმავლობაში ათასობით ხალხი უცდიდა. კვლავ გაისმის ქალაქში მრავალი ათასი კაცის „ვაშა" და მისალმების შეძახილები. სპორტსმენები თავს კარგად გრძნობენ. ისინი აღელვებული არიან ასეთი გულთბილი შეხვედრით.

სოფიის ყველა გაზეთი დაწვრილებით ცნობებს აქვეყნებს ფეხბურთელთა ჩამოსვლის შესახებ და ათავსებს აეროდრომზე მათი შეხვედრის სურათს. გაზეთმა „სპორტმა" მოათავსა დიდი სტატია საბჭოთა კავშირში ფეხბურთის სპორტის მდგომარეობისა და განვითარების შესახებ.

ვაჟა-ფშაველა ავადმყოფობის დროს ლაზარეთში.

ვაჟას ავადმყოფობა და გარდაცვალება

ვაჟა ფშაველას ნიჭი პირველად დიდმა ილიამ შენიშნა, როცა „მოხუცის ნათქვამში" ამოიკითხა:

„არწივთა მაღლის მთისათა
ნეტავ რათ უნდათ ძქებარი!".

ილიამ კალამი ძირს დასდო და წარმოსთქვა:

— დღეის იქით ილია ლექსს ვეღარ დასწერს, დიდი პოეტი მოვიდა!.

ეს იყო შესანიშნავი ატესტაცია დამწყები მწერლისათვის.

ვაჟას შემოქმედების მრავალფეროვნებამ დაჩრდილა ფშაური კუთხური თავისებურება. უფრო მეტიც. ამ თავისებურებას მან მწერლობაში სამოქალაქო უფლება დაუმკვიდრა. ილიას ნათქვამი გამართლდა. ვაჟას ლექსებს მთელი საქართველო აღფრთოვანებით კითხულობდა.

უკვე რამდენიმე ათეული წლის შემდეგ მადლიერი ხალხი მას მადლობას უხდიდა საგანგებო საღამოთი, რომელიც საბედისწეროდ გადაიქცა პოეტის სიცოცხლისათვის.

ის საბედისწერო საღამო ვაჟას 35 წლის სამწერლო მოღვაწეობის აღსანიშნავად 1915 წ. 23 მაისს გაიმართა თბილისის სახაზინო თეატრში (აწ ზ. პ. ფალიაშვილის სახ. ოპერისა და ბალეტის თეატრი) ქართული სიტყვა-კაზმული მწერლობის საზოგადოების თაოსნობით (ვ. გუნიას და კ. მაყაშვილის ხელმძღვანელობით).

ხალხით გაჭედილი დარბაზი საათზე მეტხანს ისმენდა მოხსენებას ვაჟა-ფშაველას შემოქმედებაზე. ვანო სარაჯიშვილის „ურმული", მ. კავსაძის გუნდის სიმღერებმა შესცვალეს. საინტერესო დივერტისმენტია, მაგრამ ხალხი მაინც მოუთმენლად ელის პოეტს. ი. გედევანიშვილმა, ვ. გუნიამ და ა. აბაშელმა შემოიყვანეს ვაჟა. ჩვეულებრივი შინაური შალის ჩოხის მაგიერ ახალ შავ ჩოხაში გამოწყობილი, თმა-წვერ გაკრეჭილი გამოვიდა პოეტი სცენაზე. ბევრს ვაჟა მანამდე თვალითაც არ ეხახა.

ვაჟამ ისევ თავისი სადა, დინჯი ლექსით მიმართა საზოგადოებას.

„ქართული პოეზიის არწივს", — ასე ეწერა დაფნის გვირგვინს, რომელიც მგოსანს მიართვეს.

ყველაფერი კარგად მიდიოდა და მეგობრებმა ზეიმის დასრულების შემდეგ ვაჟა ეტლში ჩაისვეს და საქეიფოდ გააქროლეს. სიცხისაგან გახურებულ ვაჟას ზურგი სარდაფის ცივი კედლისათვის მიეყრდნო. გათენებამდე ცივ ღვინოს შეექცეოდნენ. გაციებულიყო. ლოგინად ჩავარდა. ჯერ ძმასთან — სანდროსთან იწვა ოჯახში, შემდეგ რაკი ავადმყოფობა გართულდა სამხედრო ლაზარეთში მოათავსეს იმ დროის სათავადაზნაურო გიმნაზიის შენობაში (აწ თბილისის სტალინის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი).

ცნობამ მისი ავადმყოფობის შესახებ მეხივით გაიხმაურა. შიშმა მოიცვა ყველა. ჯერ ნახევარი წელიწადიც არ იყო გასული აკაკის გარდაცვალებიდან და ერთი თვე—ნ. ლომოურის დაკრძალვიდან.

ერთ დღეს ჩემი მცირეწლოვანი შვილებით წავედი ვაჟას სანახავად.

შევედით ლაზარეთში. ვაჟა მოთავსებული იყო ზედასართულის კუთხის დიდ ოთახში. სიცხის ბუღი ტრიალებდა. სამხრეთით მზე ფანჯრებს მისჩერებოდა. ვაჟას ხელები თავქვეშ ამოედო. მკერდგაღეღილს თავი საწოლის თავზე მიეყრდნო და ცალი თვალით (მეორე დაზიანებული ჰქონდა ციმბირის წყლულით) სივრცეში გაიცქირებოდა, იფიქრებდით დაბორკილი ციკლოპიაო. საწოლი ოთახის კუთხეში იყო მიმდგარი.

ოთახში შესვლისთანავე ვაჟასკენ გავემართე. ბავშვმა ვარდი მიართვა. ვარდი გულზე მიიკრა და მკვახედ შემომიტია:

— თუ კი ამ ბავშვს იმოდენა გაგება აქვს, რომ იცის რა მიამება და ვარდი მომთავაზა, თქვენ რაღა დაგემართათ, რომ ამ გახურებულ თონეში მხრუკავთ!...

— ეს შენდა სასიკეთოდ არის, ჩემო ლუკა!

— კარგი მოგივათ, კარგი სიკეთე ეს იყოს... გამიშვით მთაში, თავისუფალ ჰაერზე და სიკვდილი ვერას დამაკლებს... მწვანე ბალახზე ხისქვეშ ფოთლებში დამაგორეთ და თუ სიკვდილმა დამაკლოს რამე, მაშინ გაიგებთ... როგორ, ვაჟა-ფშაველამ ამაზე მეტი ვერაფერი დაიმსახურა?!...

— ესეც მალე იქნება, ვაჟა... ექიმები ამბობენ ცოტა მოღონიერდეს და რომელიმე აგარაკზე დავასვენებთო...

— დასვენებისა რა გითხრათ, მაგრამ ამ თონეში თუ ჩამახრჩეთ აქედან რომ გამასვენებთ, ეს კი ცხადია!—მომიგო მწარე ღიმილით.

ჩვენი „მკვახე" შეხვედრა მალე ტკბილმა საუბარმა შესცვალა.

ძლიერ აფიქრებდა საქართველოს ბედი: ამ ომის შემდეგ უეჭველად მოხდება რამე ცვლილება, მაგრამ ჩვენი ხალხის ცხოვრება როგორ მოეწყობა—აი საკითხავიო!

იმავე დღეს „სახალხო გაზეთის" თანამშრომელს გადავეცი ვაჟას ნატვრა მთაში წაყვანის შესახებ, თან ვთხოვე—სადაც საჭირო იყო, ეცნობებინა, რომ ვაჟას სურვილი შეესრულებინათ. მე კი ფოტოგრაფი ე. უვანია წავიყვანე და ავადმყოფი მგოსანი მომვლელ მოწყალების დებს შორის გადავაღებინე.

იმ დროის მსოფლიო ომით გართულებულ მდგომარეობის გამო, ვაჟას სათანადოდ მოვლა ვერ მოხერხდა. ცნობილმა ქართველმა ექიმებმა მთელი თავისი ძალღონე არ დაზოგეს, რომ საყვარელი მგოსანი გადაერჩინათ, მაგრამ შეუძლებელი ვერ შეიძლეს.

მთის არწივი გალიაში ლევდა სულს.

ვაჟას ირემივით ტყის სუნით შეზავებული წყალი უნდა ესვა, ახალი ყვავილები უნდა ეთელნა ქალამნიანი ფეხებით. იმის ფილტვებში მთის ქარებს უნდა ესეირნათ, განგებამ კი სიცოცხლის უკანასკნელ წუთებში ლაზარეთის წამლების სუნით გაჟღენთილი ჰაერი ასუნთქა და წყალსადენის უგემური წყალი ასვა. 1915 წ. 27 ივლისს (ძველი სტილით) საღამოს 7 საათზე ვაჟამ სამუდამოდ დახუჭა თვალები.

ი. იმედაშვილი.

მიტინგი პოეტის სამშობლოში

11 აგვისტოს, ვაჟა ფშაველას სამშობლო სოფელ ჩარგალში, პოეტის სახლთან შესდგება მიტინგი. მიტინგში მონაწილეობის მისაღებად თბილისიდან ჩარგალს მიემგზავრებიან პოეტები და მწერლები: ი. აბაშიძე, გ. ლეონიძე, ს. ჩიქოვანი, ი. მოსაშვილი, პროფ. ს. ჯანაშია, პროფ. ა. ჩიქობავა და სხვ. (საქდესი).

პოემა „ბახტრიონის" გამოცემა ბავშვებისათვის

საქართველოს საბავშვო გამომცემლობამ გამოსცა ვაჟა ფშაველას პოემა „ბახტრიონი".

წიგნს დართული აქვს პროფ. ა. შანიძის შენიშვნები. (საქდესი).

ვაჟა-ფშაველას სიცოცხლის უკანასკნელი დღეები

მოწყალების და[illegible] მე-14 ქართულ ლაზარეთში, რომელიც მოთავსებული იყო ახლანდელი სახელმწიფო უნივერსიტეტის შენობაში. 1915 წ. ივლისის პირველ რიცხვებში მეტად ცხელი დღეები იყო. ლაზარეთის უფროსმა ექიმმა ვ. მახვილაძემ წინადადება მომცა წავსულიყავი ვაჟა-ფშაველას ლაზარეთში გადმოსაყვანად.

ვაჟა-ფშაველა იწვა თავის ძმასთან, ვერაზე, მლეთის ქუჩაზე. მძიმე მდგომარეობაში იყო და მეტად შეუფერებელ პირობებში, პატარა ოთახში, საშინელ და მოუწყობელ კუთხეში. შევწუხდი. დიდი პოეტი, რომლის ლექსებსაც მაშინ მთელი ქართველი ახალგაზრდობა ზეპირად სწავლობდა, მძიმე მდგომარეობაში დამიხვდა.

სანიტრების საშუალებით ჩვენი დიდი მგოსანი ეტლით გადავიყვანეთ ლაზარეთში და მაშინვე მოვათავსეთ დიდ და ნათელ პალატაში. ვაჟა-ფშაველა ავად იყო ფილტვების დაავადებით (მძიმე ფორმებში), დიდი სიცხე ჰქონდა.

რადგან მე მას უფრო ხშირად ქართულად ველაპარაკებოდი, განსაკუთრებით შემიყვარა. მეც დიდი ყურადღებით ვექცეოდი. ერთ დღეს მითხრა:

— მომეცი ფანქარი და ქაღალდი — ლექსი უნდა დაგიწეროო.

მაშინვე მივურბენინე და ლექსიც დამიწერა, რომელიც დიდხანს ვინახე, მაგრამ სამწუხაროდ სადღაც გადამეკარგა.

სურათის გადაღებისას თავის გვერდით დამსვა და მითხრა „ჩემი სურათი გექნება მოსაგონებლადო".

დასუსტებული იყო მეტად ფილტვების დაავადების გამო. ექიმები გულმოდგინედ უვლიდნენ, მაგრამ ყოველმა ცდამ ამაოდ ჩაიარა: 1915 წ. 27 ივლისს (ძველი სტილით) გამოგვეცალა ხელიდან.

დაუვიწყარი იქნება ჩემთვის ვაჟას რბილი, ალერსიანი მოპყრობა, ტკბილი კილო ლაპარაკისა და დიდსულოვნება, რომელსაც იჩენდა იგი ლაზარეთის მუშაკთა და მნახველთა მიმართ.

ექიმი **ნინო ვაშაკიძე-ციციშვილი**

ლიტერატურული საღამო დუშეთში

10 აგვისტოს დუშეთში, ვაჟა ფშაველას გარდაცვალების 25 წლისთავთან დაკავშირებით, შესდგება პოეტის ხსოვნისადმი მიძღვნილი ლიტერატურული საღამო.

მოხსენებას ვაჟა ფშაველას ცხოვრებისა და შემოქმედების შესახებ გააკეთებს გ. ნატროშვილი. სიტყვებს წარმოსთქვამენ მწერლები და პოეტები. (საქდესი).

პარტკალენდარი

საქ. კ. პ. (ბ) ცაგერის რაიკომი აცხადებს, რომ პარტბილეთი № 3301820, გაცემული ვარლამ ბესარიონის-ძე **გახვიანის** სახელზე და პარტსაკანდიდატო ბარათი № 2165649, გაცემული ილარიონ ვასილის-ძე **მუშკუდიანის** სახელზე, დაკარგულია და ჩაითვალოს გაუქმებულად.

საქ. კ. პ. (ბ) საგარეჯოს რაიკომი აცხადებს, რომ საკანდიდატო ბარათი № 3079933, გაცემული აკაკი ივანეს-ძე **ქავთარაძის** სახელზე, და საკანდიდატო ბარათი № 1668150, გაცემული იაკობ ფეოდორის-ძე **მალოლეტკინის** სახელზე, დაკარგულია და ჩაითვალოს გაუქმებულად.

საქ. კ. პ. (ბ) თბილისის ორგანიზაციის ლ. ბერიას სახელობის რაიკომი აცხადებს, რომ პარტბილეთი № 2.845.082, გაცემული ანტონ გიორგის-ძე **ჩანდიშვილის** სახელზე და პარტბილეთი № 1.540.053, გაცემული ალექსანდრე პეტრეს-ძე **ოხტაევის** სახელზე, დაკარგულია და ჩაითვალოს გაუქმებულად.

დღეს კინოებში

რუსთაველის სახელობის — „ჩემი სიყვარული"; **ოქტომბერი** — „ოქროს ტბა"; **დამკვრელი** (ზაფხულის) — „ჩემი სიყვარული"; **დამკვრელი** (ზამთრის) — „ჩემი სიყვარული"; **კომკავშირელი** (ზაფხულის) — „დედაკაცნი"; **კომკავშირელი** (ზამთრის) — „მთის მარში"; **სპარტაკი** — „მაქსიმე მაქსიმეს-ძე"; **ლუქსემბურგის სახელობის** — „დიდი ვალსი"; **26 კომისრის სახელობის** (ზაფხულის) — „კარო"; **26 კომისრის სახელობის** (ზამთრის) — „არსენა"; **კომინტერნი** — „დიდი ვალსი"; **ს. ორჯონიკიძის სახელობის კულტურისა და დასვენების პარკი**—„11 ივლისი".

პასუხისმგებელი რედაქტორი
ვ. ხატიაშვილი

საქსახესტრადის საზაფხულო თეატრი და ბაღი

პლეხანოვის პროსპ. 123. ტელ. 3-18-50

სტალინგრადის მუსიკალური კომედიის თეატრის გასტროლები

9 აგვისტ. მე-3 აბონ. მე-2 წარმოდგენა **მშვენიერი ელენე** ოპერეტა 3 მოქმ.

10 აგვისტ. მე-2 აბონ. მე-2 წარმოდგენა **ცეცხლის ქურუმი ქალი** ოპერეტა 3 მოქმ.

11 აგვისტ. 1 აბონ მე 2 წარმოდგენა **კოლომბინა** ოპერეტა 3 მოქმ.

12 აგვისტ. მე-5 აბონ მე-3 წარმ. **ცირკის პრინცესა** ოპერეტა 3 მოქმ.

მხატვრ. ხელმძღ. **ი. დ. ეროფეევი** მთ. დირიჟ. **დ. ლ. პალეი**

დასაწყისი საღ. 9 ს. 30 წ.

ღია ესტრადა

9 აგვისტოს ესტრადის მსახიობთა **საღამო - კონცერტი**

დასაწყისი საღ. 10 საათზე

ბაღში **ჯაზ-ორკესტრი** ამდურის ხელმძღვ.

ღია ესტრადაზე შესვლა ბაღის ბილეთებით

მონადირეების საყურადღებოდ!

საქ. სსრ სახკომსაბჭოსთან არსებული სანადირო სარეწაოს სახელმწიფო ინსპექცია

აცხადებს, რომ საქ. სსრ სახკომსაბჭოს 1938 წ. 17/7 № 1070 დადგენილების „ნადირობის წესების და ვადების შესახებ საქართველოს სსრ ტერიტორიაზე" მე-12 მ. თანახმად, ნადირობის დაწყების ვადა იმ გარეულ ცხოველებზე, რომელნიც აღნიშნულია იმავე წესების მე-13 მუხლის პ. „ბ"-ში (მწყერი, ბეკასი, წინტალები წყალზე მცურავი ფრინველი, მტრედი, გვრიტი და სხვ.), გადატანილია 15 აგვისტოდან 18 აგვისტოსათვის.

საქ. სსრ სახკომსაბჭოსთან არსებული სანადირო-სარეწაოს სახელმწიფო ინსპექცია — **მირიანაშვილი**

302

გრიგოლ, ქსენია, მაქსიმე გოგიბერიძეები, ნინო, ვახტანგ რუსიშვილები იუწყებიან **პატარა რუსუდან მეგრელაძის** გარდაცვალებას. დაკრძალვა 10/VIII. პეროვის, 19 ვერის ახალ სასაფლაოზე. 7401

შვილები მიშა, სონია, ლიზა, სიძეები შ. ნასყიდაშვილი, ფ. კანდელაკი, შვილიშვილები მერი, ნინო, ვარიკო, ძმა დათიკო, რძალი ლიზა იუწყებიან **ბარბარე ბეჟანიშვილის** გარდაცვალებას. პანაშვიდი 9/VIII. ფოთის, 34. 7403

საქართველოს სამომხმარებლო კოოპერაციის მუშაკთა პროფკავშირის ცენტრალური გამგეობის და საქალაქო კომიტეტის თანამშრომლები თანაგრძნობას უცხადებენ ვახტანგ დუდუჩავას მისი მამის **ანტიფოს** გარდაცვალების გამო. დაკრძალვა 10/VIII, სეჭამიასერში. 7404

დაწყებითი და საშუალო სკოლის სამეცნიერო-საკვლევო ინსტიტუტის თანამშრომელნი იუწყებიან ამავე ინსტიტუტის დირექტორის **მარიამ აფრასიონის-ასულ ლომინაძის** გარდაცვალებას. პანაშვიდი 9/VIII 8 ს. გამოსვენება ბინიდან, კეცხოველის ქ. № 20, 11/VIII, 5 საათზე, დაკრძალვა ვაკის სასაფლაოზე. 7408

უახლოესი მეგობრები ს. ბელოუსოვი, ნ. ეღენტი, ა. გალუსტოვი, პ. თავდომაძე და ა. ღამბაშიძე თანაგრძნობას უცხადებენ ილიკო მეგრელაძეს მისი პატარა **რუსუდანის** გარდაცვალების გამო. 7409

ვალიკო ქალაგანიძე, შოთა ჩიგოგიძე, ვალოდია და ქორა ყიფიანები, კოლია ლეჟავა, კოლია მუჯირი თანაგრძნობას უცხადებენ მიშა შავიშვილს მისი დის **მარო ლომინაძის** გარდაცვალების გამო. 7413

ძმები ვიქტორ და გიორგი, ბიძაშვილები არჩილ, აკაკი, ანდრო, დათიკო ფერაძეები იუწყებიან **კაპიტონ გიორგის-ძე ფერაძის** გარდაცვალებას. დაკრძალვა კუკიის სასაფლაოზე 9/VIII. გამოსვენება კამოს საავადმყოფოდან 6 ნახ. საათზე.

დედა ელისაბედ, ქმარი ლევან შვილით ელიკოთი, ექიმი ივანე დემურია მეუღლით იუწყებიან **ტასიკო რუსიშვილი-დემურიას** გარდაცვალებას. პანაშვიდი დღეს, 8 ს. გამოსვენება 10/VIII 6 ს. კალანდაძის, 13. 7405

ვასო, ნინო, სანდრო, პატკუ, ლიუდი, ანეტა, ლეონინა, დარეჯან ვანიძეები, ემილია, ალექსანდრე ლოლაძეები, ანეტა, კუკური ერქომაიშვილები იუწყებიან პატარა **რუსუდან მეგრელაძის** გარდაცვალებას. 7393

ტროპიკულ სნეულებათა ინსტიტუტის პროტოზოოლოგიური განყოფილების თანამშრომლები: დ. სვანიძე, ი. გველესიანი, თ. ჯინორიძე, ა. როდონაია, ლ. ნუცუბიძე და ვ. პახტუხოვა იუწყებიან ექიმ **ტიტე გოგსაძის** და მისი მეუღლის **ელენეს** გარდაცვალებას. 7402

შვილი კონსტანტინე, ძმა გიორგი, დები ელენე ხარაზიშვილისა, მატილდა ბახტაძისა და დისწული ნორა ბარქაია ოჯახებით იუწყებიან **ვასილ კონსტანტინეს-ძე ხარაზიშვილის** გარდაცვალებას. პანაშვიდი 6 ს., გამოსვენება 11/VIII 7 ს. ბარნოვის, 50. 7400

მამა ივანე, მეუღლე აგრაფინა მორბედაძეები, და ნინო აბაზაძე მეუღლით მიხეილით და შვილებით იუწყებიან **ანდრო ივანეს-ძე მორბედაძის** გარდაცვალებას. პანაშვიდი 10/VIII 8 ს. გამოსვენება 11/VIII 6 ს. კალინინის, 13. 7412

ბიძა იაგორ, მამიდები ლიზა, თებრონე [illegible] 7406

[illegible] 7389

[illegible] 7410

[illegible] 7407

რედაქციის და გამომცემლობის მისამართი: თბილისი, ლენინის ქუჩა № 28. ტელეფონები: [illegible]

ლ. პ. ბერიას სახელობის პოლიგრაფიული კომბინატი „კომუნისტი", თბილისი, ლენინის ქ. № 28. მთავლიტის რწმუნებული აა—172